

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı
8 Mart 2018 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni)

ANAYASA KOMİSYONU

7'nci Toplantı

8 Mart 2018 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Anayasa Komisyonu saat 16.06'da açıldı.

Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137), alt komisyon metni üzerinden maddelerinin görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 19.10'da toplantıya son verildi.

8 Mart 2018 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.06

BAŞKAN : Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Abdurrahman ÖZ (Aydın)

SÖZCÜ : Mustafa KÖSE (Antalya)

KÂTİP : Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, teklifin ilk imza sahipleri, değerli milletvekillerimiz, basınımızın kıymetli mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız mevcuttur.

Anayasa Komisyonunun 26’ncı Yasama Dönemi 24’üncü Toplantısını açıyorum.

II.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A)KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/2137) (Alt komisyon metni)

BAŞKAN – Bugün toplantı gündemimiz, 27 Şubat 2018 tarihinde görüşmeye başladığımız Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı ve İzmir Milletvekili Binali Yıldırım, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanı ve Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli ile 6 milletvekili tarafından hazırlanan (2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’dir.

Hatırlayacağınız gibi bir önceki toplantımızda, alt komisyonun kabul ettiği metnin 23’üncü maddesi üzerindeki görüşmeleri bitirmiş, maddeyi oylamış ve kabul etmiştik. Yine, teklifin 24’üncü maddesini okutmuş ancak madde üzerinde müzakereye başlamamıştık. Bugün, gündemimize kaldığımız yerden, 24’üncü maddenin müzakeresinden devam edeceğiz.

24’üncü madde üzerinde söz almak isteyen?

Sayın Erol Dora, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle -konuşmama başlamadan önce- hepinizi sevgiyle ve saygıyla selamlayarak konuşmama başlamak istiyorum. Tabii, bugün bizler açısından çok önemli bir gün. Bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü. Bu vesileyle ülkemizde ve bütün dünyada cinsiyet ayrımcılığının yok olması için başta parlamenterler olarak hepimize görev ve sorumluluklar düştüğüne inanıyorum. Biz şuna inanıyoruz: Bir yerde, bir ülkede veya dünyamızda kadınlar gerçek anlamda özgür, eşit olmadıkları sürece hiçbirimiz kendimizi özgür hissedemeyiz. Bu açıdan, bu anlamda yapacağımız yasal çalışmalarda da ve basında, yaşantımızda her anlamda kadınların erkeklerle eşit olmaları noktasında, zihniyetin bu anlamda değişmesi noktasında herkesin emek sarf etmesi gerektiğine inanıyorum. Bu duygularla bir kez daha bütün dünyadaki kadınların gününü tekrar kutluyorum.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; üzerinde görüşmekte olduğumuz kanun teklifinin 24’üncü maddesinde, teklif çerçevesinde değişiklik maddeleri doğrultusunda yürürlükten kaldırılması düzenlenen kanun maddeleri düzenlenmektedir. Biz de yaklaşık iki haftadır bu kanun teklifi bağlamında yürütülen Komisyon çalışmalarımız süresince, mevcut seçim mevzuatımız ve siyasi

partilere ilişkin kanuni düzenlemeler içerisinde çağdaş dünyanın oldukça gerisinde bulunan kimi temel çarpık düzenlemelerin, demokratik bir siyasi yaşamın ülkemizde de yaşam bulabilmesi için yürürlükten kaldırılması gerektiğine dair görüşlerimizi sizlerle paylaştık.

Burada vermiş olduğumuz önerge bağlamında, üzerinde özellikle durduğumuz antidemokratik ve antiçoğulcu iki uygulamanın mevzuatımızdan çıkarılması ve konuyla ilgili düzenlemelerin daha makul ve demokratik ölçütlere uygun hâle getirilmesini öneriyoruz.

Birincisi, günlerdir burada altını çizdiğimiz yüzde 10'luk ülke geneli seçim barajı uygulamasıdır. Burada uzun uzun tekrarlar yapmak istemiyorum. Çeşitli konuşmalarımızda gerek ben ve gerekse diğer birçok arkadaşımız bu baraj meselesinin ülkemizin siyasi yapısında, seçmen iradesinin temsilinde ne gibi çarpıklıklara, adaletsizliklere ve haksızlıklara yol açtığını dolayısıyla dilimiz döndüğünce ifade etmeye çalıştık. Kaldı ki yüzde 10 gibi bir seçim barajının, halk iradesinin, millet iradesinin Parlamente'ye yansımaları ne derece baltalayan, sekteye uğratan bir engel olduğunu anlatmamıza dahi gerek olmadığını düşünüyorum. Yani, şu Komisyon toplantımızda yer alan hiçbir milletvekili arkadaşımızın yüzde 10 seçim barajının demokratik bir yöntem olduğunu, çoğulcu bir yöntem olduğunu, temsilde adaleti sağlayan bir yöntem olduğunu savunabileceğini sanmıyorum. Bu çerçevede vermiş olduğumuz önergeyle, bu seçim barajı garabetinin ortadan kaldırılmasını talep ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ikinci olarak, en az yüksek seçim barajı kadar ülkemizde demokratik siyasetin gelişmesine engel olan, halk iradesinin, seçmen iradesinin parlamento'ya yansımaları büyük oranda sınırlayan bir diğer çarpık ve çağın gerisinde uygulama ise siyasi partilerin seçimlere girme yeterliliğini düzenleyen ilgili kanuni düzenlemelerdir. Mevcut kanuna göre bir siyasi partinin seçimlere katılabilmesi için ülkesinin yarısından fazla ilde, yani en az 41 ilde teşkilatının bulunması zorunluluğu vardır. Şimdi bu uygulama muazzam derecede demokrasi karşıtı bir muhtevaya sahiptir. En az seçim barajı kadar antidemokratiktir ve en az seçim barajı kadar yurttaş iradesine saygısızlık anlamını taşımaktadır. Henüz bu yasa teklifi Meclise sunulmadan önce ve Komisyonumuzca gündeme alınmadan önce, 18 Ocak 2018 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Hizmetleri Başkanlığından bir talepte bulunmuştuk ve bu talebimiz doğrultusunda uzman arkadaşlar bir bilgi notunu tarafımıza iletiler. Talebimizin içeriği şuydu: "Avrupa'da ve diğer çağdaş demokrasilerin güçlü olduğu ülkelerde siyasi partilerin seçimlere katılabilmeleri için gerekli şartlar nelerdir? Bu konuda bir bilgi notu hazırlayabilir misiniz?" demiştik. Ardından bize sunulan beş sayfalık bilgi notu şu an elimde, dilerseniz birer fotokopisini de sizlerle paylaşmaya hazır olduğumu ifade etmek istiyorum. Şimdi, demokratik ülkelerdeki bu konudaki uygulamaları Anayasa Komisyonunun ilk toplantısında, teklifin geneli üzerinde yaptığım konuşmamda bazı ayrıntıları da vererek sizlerle paylaşmıştım. İzninizle, kısaca örnekler vermek istiyorum. Örneğin Avusturya'da siyasi partilerin seçimlere katılabilmeleri için üç milletvekilinin imzasıyla Ulusal Seçim Kurumuna kayıt yaptırmaları yeterlidir. Üç milletvekili imzası şartını yerine getiremeyen partiler ise eyaletlere göre 100 ile 400 arasında değişen sayıda seçmenin imzasıyla seçimlere girme yeterliliğini sağlayabilirler. Yine Belçika'da, İsviçre'de, Polonya'da ve İsviçre'de yürürlükte bulunan uygulama bununla çok benzerdir. Danimarka'da yine benzer kolaylaştırıcı bir uygulama vardır. Fransa'da siyasi partilerin seçime girmek için kayıt yaptırmalarına dahi gerek yoktur. 1901 tarihli Dernekler Kanunu'na uygun olarak kurulmuş olmaları ve adayların kimlik bilgileriyle başvurmaları yeterlidir. İtalya'da siyasi partilerin seçimlere katılabilmeleri için kayıt yaptırmaları ve en az 1.500 seçmenin imzasıyla başvuruda bulunmaları şartı vardır. Norveç'te siyasi partilerin seçimlere girebilmeleri için zorunlu tutulan seçmen imza sayısıysa 5 bindir. En ağır şartlar Portekiz'dedir. Portekiz'de siyasi partilerin seçime katılabilmeleri için seçmen olma yeterliliğine sahip en az 7.500 kişinin imzasıyla başvuru yaparak Anayasa Mahkemesine kayıt yaptırmaları yeterli görülmektedir. Özetle, verdiğimiz örneklerden de anlaşılacağı üzere, siyasi partilerin ülke yönetimine

talip olmak, farklı toplumsal kesimlerin temsiliyetini sağlamak, temsil ettikleri yurttaşların taleplerini Parlamentoda dile getirmek, çözümler geliştirmek için seçimlere girebilmeleri önünde Türkiye’dekine benzer antidemokratik bir uygulamayı Avrupa ülkelerinde görmek mümkün değildir. Dolayısıyla bizler de eğer ülkemizde millet iradesinin, yurttaş iradesinin, seçmen iradesinin doğru, adil ve hakkaniyet ölçüleri içerisinde temsil edilmesini arzuluyor isek, ülkemizde çoğulcu bir demokrasiyi mümkün kılmak istiyorsak bu ve benzeri engelleyici hükümleri bir an önce mevzuatımızdan ayıklamamız gerektiğine inanıyoruz.

Bu gerekçelerle, önergemizde de belirttiğimiz üzere, siyasi partilerin seçimlere katılabilmesi yönünde büyük bir engel olarak duran düzenlemelerin ortadan kaldırılmasını talep ediyor, bu duyularla tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Sayın Dora, teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Akın Üstündağ.

Buyurun Sayın Üstündağ.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, şimdi, tabii, son düzenlemeye geldik. Bundan sonraki iki madde de yürürlük maddeleri. Tabii, burada bazı çerçeve maddelerle, bazı düzenlemeler daha önce düzenlendiği için belli fıkralarda ortadan kaldırılmayı amaçlıyor. Kimi 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Yapılan Kanun’daki Değişiklikle, 83’üncü madde yürürlükten kaldırılıyor. Sandık çevresinde bulunma hakkına sahip kimseler ile seçimin güvenliğini sağlamada görevli kolluk güçlerinden başka kimse bulunamaz. Bu daha önce eleştiri konusu yaptığımız kolluk güçlerinin sandık çevresi, yeni getirdiğiniz tanımla, sandığın bulunduğu oda, bölüm, kısım, o alanda kolluk güçleri bulunabileceğinden dolayı böyle bir düzenleme yapılmış. Bu fıkra kaldırılınca seçim çevresinde herkes bulunabilir gibi bir anlam da çıkabiliyor. Burada kontrollü ve baskı altında oy verme, sayım ve döküm işlerinin yapılması anlamına geliyor ki bu da seçimin güvenliğini ortadan kaldırır.

İkinci fıkra, “Seçim güvenliğini sağlamakla görevli kolluk görevlileri dışında özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalari gibi görevliler de dâhil olmak üzere resmî üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremezler.” maddesi 82’nci maddenin yedinci fıkrasına eklendiğinden burada kaldırılmış.

Üçüncü fıkra da bir sıkıntı var. “Sandık alanı içerisinde yasaklara aykırı davranışlar olması veya suç işlenmesi hâlinde bina sorumlusunun çağıracağı kolluk güçleri tarafından gerekli işlem yapılır.” Bu fıkra ortadan kaldırılıyor. Ancak bu ortadan kaldırılırken kolluk kuvvetleri bu fiilleri işleyenler hakkında sadece uzaklaştırma, 82’nci maddenin sekizinci fıkrasına eklenen hâliyle sadece uzaklaştırma söz konusu. Bu son derece sıkıntılı bir düzenleme. Yani dördüncü fıkra da diyor ki: “Sandık alanında hiç kimse başkalarının görebileceği şekilde bir siyasi parti veya siyasi partiye ait rozet, amblem veya benzeri işaretler veya propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz. Yazılı, sözlü veya görüntülü propaganda yapamaz.” diyor. Şimdi, birisi geldi rozetle oy kullanmaya, burada herhangi bir yasal işlem yapılmayacak bu fıkraya göre, üçüncü fıkraya göre, sadece uzaklaştırılabilecek dördüncü fıkraya göre. Bu bir kargaşa meydana getirebilecek bir şey. Uzaklaştırmakla, rozetle gelen, siyasi propaganda malzemesiyle gelen insanların arka arkaya gelmesinin önü alınamaz diye düşünüyorum. Yani uzaklaştırmak yetmez onu, bir siyasi, yani seçim yasaklarından dolayı bir soruşturmaya konu olabilecek şekilde ifadesinin alınması,

o şekilde de bir işlem yapılması gerekiyor. Sadece uzaklaştırma yetmez. Sanırım bu ya dikkatten kaçtı ya da farklı bir şey var, onu bilemiyorum. Mutlaka bu “uzaklaştırılır” kelimesinin yerine, daha önceki fıkra olduğu gibi, işlem yapılır. “O kişi hakkında işlem yapılır.” ifadesinin tekrar konması lazım.

Değerli arkadaşlar, beşinci fıkra yine ilçe seçim kurullarının sandık alanındaki güvenlikle ilgili kararları ve bu tedbirlere karşı veya seçim yasaklarına karşı hareket eden kimselerin veya seçimde oy kullanmaya yönelik olarak orada bulunan seçmenlere karşı engelleyici tutum içerisinde olanlarla ilgili bir düzenleme; bu da 82’nci maddenin son fıkrasında düzenlendiği için buradan ortadan kaldırılmış.

2972 sayılı Mahalli İdareler İle Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun’la ilgili olarak 8’inci maddenin ikinci fıkrasındaki milletvekilliği ve yerel seçimlerin birleştirilmesiyle ilgili Anayasa değişikliğine bir uyum getirilmeye çalışılmış. Burada önce veya sonra bir yıl içerisinde genel ve yerel seçimlerin aynı anda yapılması şeklinde Anayasa değişikliğine uyum getirilmiş.

Değerli arkadaşlar, yine mahallî idarelerle ilgili 32’nci maddenin ikinci fıkrasında bir değişiklik yapılmış ve 32’nci maddenin üçüncü fıkrasında yine bir cümle ortadan kaldırılmış özel zarflara konulmayla ilgili.

Tabii, bunlar genel olarak daha önceki maddelerde düzenlendiği için birçoğu ortadan kaldırılmış ama dediğim gibi o “uzaklaştırılır” kelimesinin mutlaka “O kişi hakkında işlem yapılır.” şeklinde değişmesi gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ederim Sevgili Başkan.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Üstündağ.

Sayın Uğur Bayraktutan, buyurun.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben de sözlerimin başında 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nü kutluyorum. Bugün bu salonda bizlerle beraber çalışma yapan her ne kadar masada kadın milletvekilimiz olmasa da stenograflar ve basın mensupları arasındaki kadın kardeşlerimizin bu önemli gününü kutluyorum, tebrik ediyorum.

Değerli Başkanım, diğer maddelerde konuşmayacağım ama bu maddede hoş görünüze sığınarak bugün yaptığımız bir görüşmeyi ayrıntılı bir şekilde tutanağa geçirmek istiyorum.

Biz bugün seçim güvenliğine ilişkin olarak Grup Başkan Vekilimiz Sayın Özgür Özel başkanlığında Genel Başkan Yardımcımız Bursa Milletvekili Lale Karabıyık, Mehmet Bekaroğlu ve benim de katıldığım 4 kişilik bir heyet olarak Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Elitaş’ı ve onun başkanlığındaki heyeti ziyaret ettik. Yine Komisyonumuzun Başkan Vekili Aydın Milletvekilimiz Abdurrahman Öz de bu ziyarete eşlik etti ama bir yurt dışı gezisi için burada olamadı.

Bu ziyarette ayrıntılı olarak önümüzdeki döneme ilişkin olarak, daha doğrusu 26 maddelik bu Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin ittifak düzenlemesine yönelik hükümleri dışındaki seçim güvenliğiyle ilişkin hükümleriyle ilişkin olarak siyasi partilerle görüş alışverişinde bulunma konusunda Genel Başkanımızın MYK’da yaptığı değerlendirmede verilen karar doğrultusunda bir heyet karşılıklı temaslarda bulundu.

Bu temaslarda sonucunda Yüksek Seçim Kurulu tarafından seçimlere girme yeterliliği olduğu ilan edilen siyasi partiler ile altı aylık süresini tamamladığı takdirde seçime katılabileceği değerlendirilen en son kurulan İYİ Parti ve seçime katılma hakkının ciddi bir hukuksuzlukla gasbedildiğini iddia eden Demokratik Sol Parti heyetleriyle ayrı ayrı görüşme kararı alınmış ve heyet İYİ Parti, Büyük Birlik

Partisi, Demokratik Sol Parti, Bağımsız Türkiye Partisi ve Demokrat Parti, Saadet Partisi, Halkların Demokratik Partisi ve Vatan Partisi ile genel merkezlerinde görüşmeler yaparak bir değerlendirmede bulunmuştur.

Büyük Birlik Partisiyle yapılan değerlendirmede, Büyük Birlik Partisi kamuoyunda “Cumhur ittifakı” olarak adlandırılan AK PARTİ-MHP ittifakı içinde yer almak istediklerini vurgulayarak, kanun teklifinin getirdiği ittifak düzenlemesini desteklediklerini ancak seçim güvenliği konusundaki hassasiyetleri anlayışla karşıladıklarını heyetimize belirtmişlerdir.

Büyük Birlik Partisi heyeti aynı zamanda seçim güvenliği konusundaki çalışmaların çok değerli çalışmalar olduğunu ancak bu çalışmalarda kamuoyunda “Cumhur ittifakı”na karşı yanlış bir algı yönetimi içerisinde olmadıklarını, buna karşı bir olumsuz tutumun sergilenmesini istemediklerine ilişkin endişelerini belirtmişler, seçim güvenliğine ilişkin yapmış olduğumuz gerekli uyarılarda ise endişelerin bir bölümü Büyük Birlik Partisi tarafından haklı görünmüş, bazı endişeler ise ülkenin içinde bulunduğu şartlar gereği zorunlu olarak değerlendirilmiştir.

Büyük Birlik Partisi heyeti güvenli seçim koşullarının sağlanması ile atılan oyların sayımı ve dökümü sırasında şüphe uyandıracak değişikliklerin yapılmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bu 8 partiyle yapılan değerlendirmeler sonucunda demokrasimizin vazgeçilmez unsurları olan siyasi partilerimiz bazı konularda bir ortak değerlendirme ihtiyacında ortak bir noktada buluşmuşlar ve ortak yapılan değerlendirmede OHAL şartlarının devam ettiği süreçte, seçimin öncesinde, seçim gününde ve sonrasında şeffaf ve adil bir seçimden bahsedilmesinin güç olacağını, OHAL’in yarattığı pek çok adaletsizlik, haksızlık ve kısıtlamanın özgür ve güvenli seçime gölge düşüreceği konusunda kanaatlerini ifade etmişlerdir.

Genel değerlendirmeler sırasında, bu teklifte tartışılan maddelerin dışında, 9 Şubat 2017 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan KHK ile yürürlüğe giren ve propaganda eşitsizliği noktasında özel televizyonlara ilişkin YSK’nın denetimini kaldıran mevzuat değişikliğine de dikkat çekilmiş, propaganda süresi içinde ortaya çıkan kısıtlamalar ve eşitsizlikler dile getirilmiştir.

Aynı heyet 26 maddelik kanun teklifine yönelik görüşleri bir rapor hâlinde siyasi partilere sunmuş, ayrıca 20 Şubat 2017 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunduğumuz Siyasi Partiler Kanunu, Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun, Milletvekili Seçimi Kanunu’nda yapılması öngörülen değişiklikler ile Siyasi Partilerin ve Seçimlerin Finansmanı Kanunu ve Siyasi Ahlaklılıkla Mücadele ve Siyasi Etik Kanunu tekliflerini görüşme gerçekleştirdiği heyetlere sunmuştur.

“Parlamente sistemin demokratikleştirilmesi” adını verdiğimiz ve 5 ayrı teklifle toplam 86 maddelik bir değişiklik öngören çalışmamızın içeriği hakkında siyasi partilerle gerekli değerlendirme yapılmıştır.

Görüşülen tüm siyasi partilerin ortak şikâyet ve talepleri arasında seçim barajının indirilerek, sıfırlanması ön plana çıkmıştır. Bu talebe ittifak düzenlemesinin yanında yer aldığını açıklayan Büyük Birlik Partisi de katılmış, tüm partilerin ortak taleplerinden biri de seçime girme yeterliliği olan partilerin hazine yardımı alabilmeleri, siyasi partilere belli bir standartta ödemenin ardından, alınan oy oranında partilere bu yardımın dağıtılması önerisi olmuştur. Siyasi partiler hazine yardımı alamamanın ciddi eşitsizlik ve haksızlık yarattığına dikkat çekmiştir.

Heyetimiz tarafından yapılan görüşmelerde teklifte seçim güvenliğini içeren sorun alanları aşağıda sıralanacak beş başlık hâlinde irdelenmiş ve bu başlıklara konu maddelerle ilgili tüm siyasi partilerden görüş ve eleştirileri alınmıştır.

Bu beş başlığı Sayın Başkan sizinle, değerli milletvekillerimiz, Komisyon üyelerimizle paylaşmak istiyorum.

- 1) Mülki idare amirlerinin yetkilerini genişleten ve uygulamaya dair belirsizlik yaratan düzenlemeler,
- 2) Oy verme günü öncesinde oy pusulalarına müdahaleyi mümkün kılan düzenlemeler,
- 3) Oy verme işlemindeki yapılan hatalar ve kötüye kullanımları yasaya uygun hâle getiren düzenlemeler,
- 4) Sandık kurulu ve sandık alanına ilişkin düzenlemeler,
- 5) Yurttaşların özgür iradeleriyle oy vermesini etkileyecek nitelikte düzenlemelerdir.

Talep edilen değişiklikler ise yukarıda görüşülen ve belirtilen ve aşağıda da Komisyonun takdirlerine sunacağımız ortak talepleri sıralanan siyasi partiler, seçime girme yeterliliği olan ya da girmesi muhtemel siyasi partilerdir. Yapılacak olan seçim mevzuatındaki değişiklikler kendilerini doğrudan ilgilendirmektedir.

Ayrıca adil bir seçim için hazine yardımı ve baraj uygulaması başta olmak üzere çok sayıda görüş ifade edilmiştir. Tüm bunlar için temel bir talep olarak, bugün yapmış olduğumuz görüşmenin gerekirse pazartesi gününe ertelenmesi bu 8 partinin Komisyona çağrılarak ortak taleplerinin ne olduğu konusunda Komisyona gerekirse bilgi vermeleri ve diğer siyasi partilerin de görüşleri alınarak ortak bir uzlaşma noktasında bir şansın yakalanmasına ilişkin talepti. Bunu Sayın Elitaş'a yapmış olduğumuz görüşmede ilettik. Kendisi bugün bu Komisyonun ertelenmesinin mümkün olmadığını ama ilettiğimiz taleplerin ilgili Uzlaşma Komisyonu tarafından değerlendirileceğini, inceleneceğini bize ifade etti ve basına da biraz önce yaptığımız ortak basın toplantısında açıkladı. Öncelikle 7 maddelik ortak talepler ve diğer mevzuata ilişkin oluşturulan şartları Komisyon üleriyle paylaşmak istiyorum.

Öncelikle teklifin hane bütünlüğünü bozmayacak şekilde aynı binada oturan seçmenlerin aynı seçim bölgesinde kalmaları şartıyla farklı sandık bölgelerinde oy kullanabilmelerini öngören 1'inci maddesi teklif metninden çıkarılmalıdır. Bu düzenleme, seçim günü ulaşımında yaratabileceği sorunların dışında, askıya çıkarılan seçmen listelerinin kontrolünü zorlaştıracak, sahte seçmen yazımı, hayatını kaybeden seçmenlerin yerine oy kullandırma gibi mevcut düzenlemede seçmenlerin otokontrolüyle giderilebilecek bazı usulsüzlüklerin tespit edilmesini de zorlaştıracaktır. Yine, düzenlemenin seçim çalışmalarını sandık bazlı örgütlenme modeliyle gerçekleştiren siyasi partilerin seçim çalışmalarını da anlamsız kılma işlevine neden olacağı değerlendirilmektedir.

2'nci madde olarak, teklifin 2'nci maddesiyle vali veya il seçim kurulu başkanının talebi doğrultusunda sandıkların taşınmasına olanak tanıyan 298 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinin (1)'inci fıkrasına eklenen (16) numaralı bent, madde metninden çıkarılmalıdır. Düzenleme, mezra gibi köy altı yerleşimler ve köylerde bulunan sandıkların taşınması ihtimali nedeniyle mesafe ve ulaşım zorluğu çıkaracağından seçmenlerin oy kullanma eğilimini olumsuz yönde etkileyebilecektir. Sandıkların taşınmasına olanak tanıyan bu düzenleme, seçmen iradesinin baskı altına alınması sonucunu da doğurabilecektir. Ayrıca, sandıkların taşınmasına ilişkin talebin iktidar partisinin güdümünde olan mülki idare amirleri yerine yargıçlar tarafından -iletilerek- değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Görüşme yaptığımız bazı siyasi partiler, bu düzenlemeye Hükümetin bazı sandık çevrelerinde egemenliği devrettiği anlamına gelmesi yönünden de maddeye muhalefet etmektedir.

Yine teklifin 2'nci maddesiyle yatağa bağımlı hasta ve engellilere getirilen seyyar sandık uygulamasını getiren 298 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinin (1)'inci fıkrasına eklenen (17) numaralı bent, seyyar sandık listelerinin nasıl oluşacağı, seçim günü seyyar sandıklarda güvenliğin

nasıl sağlanacağına ilişkin soru işaretlerini kendinde barındırmaktadır. Bu çerçevede tüm yurttaşların oy vermesine olanak sağlayabileceği için olumlu olarak değerlendirilebilecek bu bent, engellilerin ve yatağa bağımlı hastaların oy kullanmasında yaşanan zorluklara ilişkin oluşturulan raporlar, iletilen şikâyetler ve bu konuda çalışan sivil toplum kuruluşlarından gelecek raporlar doğrultusunda seçim güvenliğine ilişkin endişeleri bertaraf edecek biçimde yeniden düzenlenmelidir.

Yine teklifin 3'üncü ve 4'üncü maddelerindeki sandık kurulu başkanı ve üyeliklerinin belirlenmesi noktasında siyasi partilerin müdahil olabildiği mevcut düzenlemeyi kaldırarak siyasi iktidarın ağırlığını artıracak bir şekilde kamu görevlileri arasından seçim yapılmasını getirmektedir. Bu durum, seçimlerin asli unsuru olan siyasi partilerin denetim mekanizmalarını azaltacağından düzenlemenin eski hâline döndürülmesi uygun olacaktır.

Yine teklifin 5'inci maddesiyle birlikte yapılan Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinde oy pusulalarının aynı zarfa konulması hükmünün getirilmesi kuvvetler ayrılığı ilkesiyle bağdaşmamakta ve kuvvetler ayrılığı ilkesine açık bir aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıca, bu uygulamayla geçersiz sayılacak zarfların hem Cumhurbaşkanlığı hem parlamento seçimlerinde seçmen tarafından kullanılan oyun geçersiz sayılması sonucuna neden olacaktır. Bu nedenle 16 Nisanla alakalı tartışılan bir tablonun milletvekilli ile Cumhurbaşkanının aynı zarf içerisine girmesi erkler arası ilişki açısından sakıncalı görülmektedir.

Yine, 6'ncı maddede getirilen oy pusulaları ve zarflarının filigranlı kâğıt kullanılarak hazırlanması olumlu bir düzenleme olmakla birlikte, teklifin sonraki maddelerinde sandık kurulu mührünün yerine bir güvence olarak getirileceği anlaşılmaktadır. Filigranlı pusula ve zarf, sandık kurulu mührüyle birlikte uygulanırsa seçim güvenliği açısından tatmin edici bir düzenleme olacaktır.

7'nci maddede getirilen “sandık çevresi” tanımlaması, propaganda yasağı ve kolluk kuvvetinin görev ve yetki alanı bakımından muğlaklık içermekte, mevcut düzenlemede yer alan metrik belirlemeler yasak sınırlarını net bir biçimde ortaya koymaktadır. Teklifte “benzeri yerler” gibi ifadeler bulunması, düzenlemenin muğlaklığını gözler önüne sermektedir. Bu düzenlemeyle sandığın fiili durumlara açık hâle getirilebileceği, iktidar dışındaki siyasi partilerin denetiminden kaçırılabilceği endişelerini paylaşmaktadır.

Yine, 8'inci madde de mevcut düzenlemede sandık kurulu başkanı ve üyelerine tanınan kolluk çağırma yetkisi, tüm seçmenlere tanınan bir yetki olarak genişletilmekte, maddeye yerleştirilen “ihbar” ifadesi bu düzenlemenin farklı amaçlarla suistimal edebilmesinin önünü açmaktadır. Getirilen madde, seçmenin yapacağı haklı itirazların dahi “ihbar” sopası gösterilerek engellenme riskini taşımakla beraber, seçmeni, müşahidi ve gözlemcileri itiraz etme noktasında otokontrol uygulamasına itebilecektir. Ayrıca, düzenleme silah gölgesinde seçim yapılması riskini taşımakta, bu durumda seçmenin oy kullanmasını baskılayabilecek ve seçimlere katılma oranını ciddi bir biçimde düşürebilecektir. Özellikle, iktidar partisinin düşük oy çıkardığı sandık çevreleri, köy, belde ve ilçelerde sandık çevresinin ve oy kullanma yerlerinin kolluk güçleri tarafından baskı altına alınabileceği, polis ve jandarma gözetiminde bir seçimle karşı karşıya kalınabileceği tehlikesine dikkat çekilmektedir.

Yine 9'uncu maddede sandık mührü bulunmayan zarfların, 11'inci maddesi ise sandık mührü bulunmayan pusulaların geçerli sayılabilmesini düzenlemektedir. Bu hüküm, 16 Nisan gayrimeşru referandumunda YSK tarafından kanunsuz bir karar alındığının itirafı olması açısından önemli olmakla beraber, sandık mührünün teminatının ortadan kaldırılması bakımından kabul edilemez. Sandık mührü, pusula ve zarfların o sandığa ait olduğunu gösteren işaret olması açısından önemli bir güvence getirmekte ve pusula ve zarfların başka sandık alanlarından getirilmesi riskini bertaraf etmektedir. Düzenleme, sandık kurulu üyeleri ve başkanını ihmale teşvik edici bir yapıdadır. Sandık kurulu mührü basma gibi

basit bir işlevin ihmal sonucu unutulmuş olması, hayatın olağan akışına uygun olmadığı gibi, daha iyi bir kontrol yöntemi henüz bulunamadığından sandık kurulu mührünün zorunluluğu uygulamasına devam edilmesinde hem hukuki yarar hem de kamu yararı bulunmaktadır.

Teklifin 13'üncü maddesinde ittifak yapan partilerden herhangi birine verilmeyen ancak ittifaka verilen ve "ortak oy" olarak tanımlanan oyların ittifakı destekleyen partiler arasında orantısız olarak dağılımını öngörse de seçmen tercihinin bilinmeyen veriler üzerinden yapılan hesaplamaların, seçim sonuçlarının kesinliğine ve seçmen iradesinin netliğine, kesinliğine gölge düşürebileceği açıktır. Seçmenin oyunun, ittifak içinde oy vermek istemediği partiye yazılabileceği sonucunu da doğurabilecektir. Bu nedenle ittifak yapan partilerin Macaristan örneğinde olduğu gibi, kendi logolarıyla ancak tek liste olarak seçime gidebilmeleri ya da ittifak yapan partilerden herhangi birine basılmayan mührün geçerli sayılmaması biçiminde uygulama düzenlenmeli, "ortak oy" kavramı kaldırılmalıdır. Bu çerçevede ittifak sütunu içerisinde siyasal tercihinin açıkça ifade edecek biçimde bir partiye basılmayan mührün geçersiz sayılması uygulaması getirilmelidir.

Teklifin ittifaka ilişkin düzenlemelerini içeren maddeleri arasında oy pusulasında ittifak yapan partilere avantaj sağlamasının yanı sıra, ittifak yapan partilerin yüzde 10'luk ülke barajı sorununu, diğer siyasal partilere avantaj sağlayacak biçimde çözmesi de eşitlik ilkesine açık bir aykırılık teşkil etmektedir. Ayrıca, tek liste hâlinde seçimlere katılmayan ittifak partilerinin milletvekili hesaplamalarının ittifakın toplam oyu üzerinden yapılması hakkaniyet ölçülerine uygun olmamakta, milletvekili hesaplamalarının siyasal parti listeleri bazında değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede mevcut düzenlemeyle bir seçim çevresinde B ittifakının aldığı oyun C partisinden yüksek olması durumunda milletvekili B ittifakına gidecek ancak ittifak içi dağılımda milletvekilliğini C partisinden daha düşük oy alan D partisi alabilecektir. Bu durum seçmen iradesinin Parlamente'ye yansımaları, temsilde adaletin gerçekleşmemesi açısından önemli bir tespit ve etki olarak değerlendirilmelidir.

Mevzuata ilişkin diğer değişiklikleri paylaşarak sözlerimi bitiriyorum.

Kanun teklif metnine ilişkin bu görüşlerin dışında, şeffaf, güvenilir ve adil seçimler yapılması ve seçmen iradesinin Parlamente'ye yansımaları için şu önerilerde bulunuyoruz:

1) 15 Temmuz darbe girişiminin ardından 20 Temmuz günü ilan edilen ve on dokuz buçuk aydır aralıksız süren OHAL rejimine vakit kaybetmeksizin son verilmeli, Türkiye yeniden olağan hâle geçmelidir.

2) Yüzde 10'luk ülke barajı tamamen kaldırılmalı, seçmen iradesinin Parlamente'ye tam yansımaları sağlanmalıdır.

3) Başta barolar olmak üzere, sivil toplum kuruluşlarının gözlemci statüsüyle seçim günü sandıklarda ve oy kullanma alanlarında çalışabilmesi olanaklı kılınmalıdır.

4) 16 Nisan gayrimeşru referandumunda mühürsüz oyların geçerli sayılmasına ilişkin YSK kararı da göz önüne alınarak YSK kararlarının yargı incelemesine derhâl açılması sağlanmalıdır.

5) Kanun teklifinde yatağa bağımlı engelliler için getirilen düzenlemeye paralel olarak görme engelli yurttaşlar için Braille alfabesiyle basılmış pusula sağlanması başta olmak üzere, engelli bireylerin iradelerini özgürce yansıtabilecekleri önlemler alınmalı ve mevzuat değişikliği yapılmalıdır.

6) 9 Şubat 2017 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanan KHK'yle yürürlüğe giren ve propaganda eşitsizliği noktasında özel televizyonlara ilişkin YSK'nin denetimini kaldırarak mevzuat değişikliği derhâl geri çekilmeli. Son olarak da partilerin hazine yardımı alabilmelerine ilişkin hüküm gözden geçirilerek, seçimlerde en az yüzde 1 oy alan siyasal partilerin hazine'den yardım alabilmeleri mümkün kılınmalıdır diyor, beni sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bayraktutan, teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, bu maddeyle ilgili ben de birkaç şey söylemek istiyorum. Çünkü madde, bazı kanunlarda maddelerin veya fıkraların yürürlükten kaldırılmasına dair olduğu için, bunun mahiyetiyle ilgili kayda geçmesi için söyleyeceğim.

Malumunuz, 24’üncü madde, “298 sayılı Kanun’un 83’üncü maddesi, 2972 sayılı Kanun’un 8’inci maddesinin (2)’nci fıkrası ve 32’nci maddesinin (2)’nci fıkrasıyla (3)’üncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırmıştır.” diyor.

Şimdi, önce 2972 sayılı Kanun. Bu kanun, Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun. Bu kanunun 8’inci maddesinin (2)’nci fıkrası yani bu maddede yürürlükten kaldırıldığı söylenilen fıkra şu: “Milletvekili Seçimi Kanununun 7’nci maddesinin son fıkrası gereğince yapılan seçimler hariç, milletvekili genel veya ara seçiminden önceki veya sonraki bir yıl içinde yapılması gereken mahalli idareler organlarına veya bu organların üyeliklerine ilişkin genel veya ara seçimler, milletvekili genel veya ara seçimleri ile birleştirilir.”

Malumunuz bir yıl içerisindeki seçimler birleştirildi, bu, Anayasa gereğiydi. Biz yaptığımız son Anayasa değişikliği ve referandumla beraber, bu hükmü kaldırmıştık, çıkartmıştık Anayasa metninden. Ona uyarlamayla ilgili bir düzenleme bu, 8’e 2 bu.

Yine burada, 32’nci maddesinin (2)’nci fıkrası, aynı kanunun. 32’nci maddenin (2)’nci fıkrası şu: “Her seçim çevresinde usule uygun olarak konmuş sandıklarda o çevre seçimi için oy kullanılır.”

Buradaki kasıt, ayrı ayrı belediye başkanlığı seçimi, belediye meclis üyeliği seçimi, muhtarlık seçimlerinde ayrı ayrı sandıkların olmasıydı. Biz şimdi aynı zarfa konulmasını oy pusulalarının benimsediğimiz için, bunların hepsi tek bir sandıkta kullanılacağından, bu fıkra yürürlükten kaldırılıyor.

Yine, 32’nci maddenin, aynı maddenin, (3)’üncü fıkrasının son cümlesi, o cümle de şu: “Oy pusulası Yüksek Seçim Kurulunca hazırlanan özel zarfa konularak oy sandığına atılır.” ifadesi. Bu da aynı şekilde, ayrı ayrı zarflar söz konusu olduğu için, şimdi tek zarf olacağından, bu ayrı zarflar için konulmuş bu hükmü de buradan çıkartmış oluyoruz.

Şimdi, 83’üncü madde kaldırıldı. 83’üncü madde niye yürürlükten kaldırılıyor? Bu madde sandık alanını düzenliyor. Sandık çevresi 82’nci maddede, sandık alanı ise 83’üncü maddede düzenleniyor, 298’in. Şimdi sandık alanını kaldırdığımız için, yeniden tanımlandı sandık çevresi. “Sandık alanı” kavramı kaldırılmış oldu. Dolayısıyla, ona ilişkin yasaklar getiren düzenleme de bu bakımdan yürürlükten kaldırılıyor ama 83’üncü madde yürürlükten kaldırılırken bu madde içerisinde sandık çevresinde uygulanacak olan fıkralar 82’nci maddeye taşındı. Şimdi bunun (1)’inci fıkrası kalkıyor. (2)’nci fıkra, yani “Seçimin güvenliğini sağlamakla görevli kolluk güçleri dışında, özel güvenlik görevlileri ve belediye zabıtalı gibi görevliler de dâhil olmak üzere, resmi üniforma ve silah taşıyan kimseler sandık alanına giremez.” ifadesi, uyarlanarak 82’nci maddeye bir fıkra olarak taşındı. Yani, silahlı, görevli olmayan silahlı kamu görevlileri dâhil, siviller, silah taşıyamıyorlar, resmi üniformayla yine sandık çevresine göremiyor, o yukarı taşındı 82’ye.

Yine (4)’üncü fıkra, “Siyasi parti, adaya ait rozet, amblem vesaire işaretler, propaganda amaçlı yayınlar taşıyamaz.”la ilgili fıkra, yine 82’nci maddeye (8)’inci fıkra olarak eklendi.

Yine, aynı şekilde, sandık alanında güvenliği ve burada kanunlarda belirtilen esaslara göre süreci yürütmesine dair seçim kurulu başkanlığına tanınan yetkilerle ilgili son fıkra da 82’nci maddeye eklendi.

Şimdi tabii, 82 ve 83'teki düzenlemeler yasakları belirtiyor, sınırları, burada cezalar yok. Cezalar için kanunda ayrı bir bölüm var, 298 sayılı Kanun'da. 7'nci bölüm kanunun "Seçim Suçları ve Cezaları" başlıklı bölüm. Bu bölümde sandığın bulunduğu yerde, sandık çevresinde 82'nci maddede yer alan yasaklara uymayanlar, yine 83'teki fıkraları 82'ye taşıdığımız için, o fıkralardaki yasaklara uymayanlarla ilgili cezalar var. Mesela, 153'üncü madde "Oy kullanmaya engel olmak." başlıklı. Burada farklı fıkralarda düzenlemeler getirilmiş. Bu maddelere atıf yapmadığı için, 83'ü çıkartmamızın buradaki cezaların uygulanmasıyla ilgili bir değişiklik getirmediği çok net. Çünkü 83'e aykırı davranış falan demiyor, tanımıyor, yapılan fiili tanımıyor cezalarda. Mesela, burada yine, "sandık düzeni oy vermeyle ilişkili suçlar" demiş 158'inci madde. O da bir suç tanımıyor ve ceza getiriyor.

Yine, "sandık başında müdahale ve ihtara riayetsizlik" gibi birçok tabii suç ve ceza var, daha sürecin başlamasından itibaren düzenlenmiş. Dolayısıyla, burada sadece sınırlamalar, yasaklamalar düzenleniyor 82 ve 83'te. 83'te biz sandık alanına münhasıran, sandık alanına ilişkin olanları çıkartmış olduk ama sandık çevresiyle ilişkili olabilecek olan fıkraları 82'nci maddeye dercettik. Böylece, tabii burada riayetsizliğin bir suç olduğu ve yine cezanın da aynı şekilde ilgili bölümde, kanunun ilgili bölümünde düzenlendiğini ifade edeyim. Böylece içeriğiyle ilgili 24'üncü maddenin de bilgi vermiş oldum.

Bir şey son olarak söyleyeceğim. Sayın Bayraktutan okuduğu metinden zarflarla ilgili filigran kullanılmasının olumlu bir düzenleme olduğunu ifade etti. Yalnız o 98'de oy zarflarıyla ve yine 101'de oy pusulasıyla ilgili filigran hükmünü biz kanuna eklemekle beraber, bu uygulamada zaten kullanılmaktaydı. Doğrusu, oy pusulalarında filigran olduğunu, itiraf edeyim, ben biliyordum ama zarflarda filigran olduğunu doğrusu ben de bilmiyordum ama varmış.

Burada, isterseniz, benim söylemem yerine belki Yüksek Seçim Kurulundan... Ayhan Bey, zarflarda ve oy pusulalarında filigranla ilgili hüküm ekledik biz metne fakat bunun uygulamada çünkü zarflarla ilgili bilgi verildiğinde söylemişlerdi, bunun daha önce de uygulandığını, önceki seçimlerde de zarflarda ve oy pusulalarında filigranın varlığını, kanunda olmamakla beraber uygulamada olduğunu öğrenmiştik, isterseniz ben size söz vereyim, siz ifade edin.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Başkanım, kanunda var filigran. Zarflarda ve oy pusulalarında filigranlı kâğıt kullanılıyor.

BAŞKAN – Biz bunu ayrıca 98'e ve 101'e de şimdi eklemiş olduk, o sandık kurulu mührü olmamakla beraber filigranlı olduğunu da teyit için eklemiş olduk ama uygulamada, bundan önce 16 Nisan referandumu, işte 2015'te yapılan seçimler ve daha önceki seçimlerde oy zarflarının da oy pusulalarının da filigranlı olduğuna dair bir hüküm var.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – 298, 14'ün (2)'nci fıkrası.

BAŞKAN – 14'üncü maddede filigran var idi daha önce.

Tamam, teşekkür ederim.

Buyurun Uğur Bey.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Onu değerlendirmenizin hemen arkasından da Başkanım, şeyi söyledim: Filigranlı pusula ve zarf, sandık kurulu mührüyle birlikte uygulanırsa seçim güvenliği açısından daha tatmin edici bir düzeye gelir.

BAŞKAN – Ama ondan önce filigranın yani...

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Tabii onu dedim, onu söyledim.

BAŞKAN - Çağrıştırarak bir şey vardı, onun için söyledim, bu eskiden mevcut olan bir hüküm zaten.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Evet, tabii, yani devamında da onu söyledim, daha sağlam olur anlamında söyledim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, böylece 24’üncü madde üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Ayhan Bey, buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Başkanım, bir de bu Braille alfabeli oy pusulalarının hazırlanmasıyla ilgili kısa bir açıklama yapmak istedim.

298 sayılı Kanun’un 78’inci maddesinde oy pusulasının şekli tarif edilmiş; ayrıca, özel kanunlarda 2972 sayılı Kanun ve 2839’da da yine oy pusulasının nasıl olacağı tarif edilmiş durumda. Dolayısıyla, Braille alfabetiyle oy pusulası basılması bir kanuni değişiklik gerektirdiği için bu anlamda daha önceki talepler karşılanmamıştır Başkanım. Bir de, Braille alfabesinin kullanımı görme engelliler arasında da çok yaygın değil; biz yaptığımız araştırmalarda yüzde 3 civarında olduğunu tespit etmiştik.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Yani, o konuyla ilgili biz de daha önce çalışmıştık; tabii, görme engellilerle de görüştük, onların sivil toplum kuruluşlarıyla da. Onlar dediler ki: “Böyle bir talep -genel olarak tabii, mutlaka içlerinde talep edenler vardır- görme engellilerin talebi değil; görme engeli olmayanlar böyle bir şeyi öngörüyorlar.” Bunun uygulamada önemli bir sakıncası da şu: “Gizli oy” ilkesi bakımından bakarsanız yani, şimdi, bazı sandıklarda bir iki görme engelli olacak, onun oy pusulası zaten farklı olduğu için kime oy verdiği belli olacak. Bununla ilgili de bir sakıncayı onlar dile getirmişti, biz de bunu şey yaptık. Ama mutlaka değerlendirilmesi gereken bir husus var burada, onu daha sonra Seçim Kanunu’yla ilgili çalışmalarda inşallah hep beraber değerlendiririz.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – O görme engellilere bir sandıkta kullanırsak...

BAŞKAN – Nasıl taşıyacaksınız sandığa?

Madde üzerinde önergeler var, okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

(2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi’nin 24’üncü maddesi teklif metninden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Fatma Kaplan Hürriyet

Tufan Köse

Muharrem Erkek

Kocaeli

Çorum

Çanakkale

Akın Üstündağ

Uğur Bayraktutan

Muğla

Artvin

Gerekçe:

Seçim öncesi ittifak ismiyle ortaya atılan, Anayasa’ya aykırı, siyasi şantajlar içeren, seçim güvenliğini zedeleyen, oy hırsızlığının önünü açan, kişiye özel ve günü kurtarmaya yönelik böylesine kirli bir ittifaka karşı olduğumuzdan, maddenin teklif metninden çıkartılması gereklidir.

BAŞKAN – Diğer önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas numaralı 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin 24'üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mehmet Emin Adıyaman

Mardin

Iğdır

MADDE 24- 298 Sayılı Kanunun 14 üncü maddesinin 11 inci fıkrası ve 83 üncü maddesi, 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 33 üncü ve 34 üncü maddesi ile 2972 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 32 inci maddesinin ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Gerekçe:

Mevcut yüzde 10 barajının kaldırılacağı demokratik ve eşitlikçi bir düzenleme yerine baraj riski taşıyan partilerin bir başka partiye eklenmesine zemin hazırlayan bu düzenlemenin teklif metninden çıkarılması gerekmektedir. Bu düzenlemenin hayata geçmesi hâlinde yüzde 5 oranla barajı aşamayacak olan bir partinin ittifak yoluyla Parlamentoda temsil hakkı kazanmasına karşın, ittifak yapmadığı için yüzde 9,9'luk bir oranla Parlamento dışında kalması hukuka, Anayasa'ya açıkça aykırılık teşkil ettiği gibi halk iradesine de saygısızlık doğuracaktır. Bu itibarla, yüzde 10 seçim barajının kaldırılması en etkili ve halk iradesine en saygılı yöntemdir.

Türkiye'de siyasi partilerin milletvekili genel ve ara seçimlerine ve belediye başkanlığı ile belediye meclisi, il genel meclisi üyelikleri genel ve ara seçimlerine katılabilmeleri için illerin en az yarısında, oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olmaları veya Türkiye Büyük Millet Meclisinde gruplarının bulunmasını şart koşan 298 sayılı Yasa'nın 14'üncü maddesi çağın gerisinde, evrensel demokratik ilkelerle bağdaşmayan, yurttaş iradesinin ülke yönetimine yansımaları engelleyen ve "çoğulculuk" ilkesine büyük zararlar veren bir uygulamadır.

İşbu önergeyle siyasi partilerin seçimlere katılma kriteri olarak görülen, ülkenin yarısından fazlasında örgütlenme, seçimden altı ay önce büyük olağan kongresini yapma veya TBMM'de grubu olma şartıyla bir siyasi partinin seçimlere katılması ve neticesinde milletvekili çıkarabilmesi için şart koşulan yüzde 10 seçim barajının kaldırılması amaçlanmıştır.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

En aykırı önerge, Sayın Hürriyet ve arkadaşlarının vermiş olduğu önerge; gerekçesini okuttum. Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sayın Dora ve arkadaşlarının vermiş olduğu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Böylece madde üzerinde önergeler de tamamlandı.

Şimdi, 24'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 24'üncü madde kabul edilmiştir.

Şimdi, 25'inci maddeye geçmeden önce, yeni madde ihdası öngören iki önerge var. Bu önergeler birbiriyile bağlantılı, birlikte okutacağım ama ayrı ayrı işlem yapacağız.

Okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'ne 24'üncü maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddelerin ihdas edilmesini, diğer maddelerin ise buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Erol Dora

Mehmet Emin Adıyaman

Mardin

Iğdır

MADDE 24- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 19 uncu maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Siyasi partiler, tüzüklerinde yer almak üzere iki kişiden fazla olmamak kaydıyla il teşkilatlarında eş başkanlık sistemini uygulayabilirler. İl eş başkanları, bu kanunda il başkanı için öngörülen hükümlere tabidir.”

BAŞKAN – Gerekçeyi okuyalım mı?

EROL DORA (Mardin) – Konuşma yapacağız. Gerekçeleri okunsun, sonra üzerinde değerlendirme yapacağım.

BAŞKAN – Okutuyorum:

Gerekçe:

2/3/2014 tarihli Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Siyasi Partiler Kanunu'nun 15'inci maddesini değiştiren 2'nci maddesi gereğince, partiler, tüzüklerinde yer almak ve 2 kişiden fazla olmamak kaydıyla eş genel başkanlık sistemini uygulayabilirler. Ayrıca, yine bu maddeye göre, eş genel başkanlar kanunda genel başkanlar için öngörülen hükümlere tabidir.

Eş genel başkanlığa ilişkin kabul edilen bu düzenlemenin birçok yönden eleştiriye açık olduğunun ifade edilmesi gerekir. Bir kere, söz konusu madde metni eksik bir düzenleme örneği arz etmektedir. Şöyle ki, aslında eş genel başkanlık kurumunun temel amacını, parti içerisinde en etkin makamlardan biri olan genel başkanlığın sadece erkeklerin hâkimiyeti altında olmasını engellemek ve partide kadın-erkek eşitliğini en üst düzeyde sağlayabilmek oluşturur. Bir diğer açıdan ise, eş başkanlık uygulaması parti içi demokrasinin güçlendirilmesi bakımından da önemli bir katalizör görevi görmektedir.

Bu bahisle, mevcut mevzuatımızda siyasi partilerin sadece genel başkanlık düzeyinde eş başkanlık uygulamasını hayata geçirebiliyor olmaları; buna karşın, siyasi partilerin il ve ilçe teşkilatları düzeyinde uyguladıkları veya uygulamak istedikleri eş başkanlık sisteminin henüz yasal bir dayanağının bulunmuyor olması parti içi demokrasi ve toplumun yarısını oluşturan kadınların siyasette aktif rol almaları önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde, Türkiye'de kadınların aktif siyasete katılmalarının önünü önemli ölçüde açacak olan bu yasal düzenlemenin kabul edilmesi son derece anlamlı olacaktır.

İşbu önergeyle siyasi partilerin il teşkilatları düzeyinde uygulayacakları il eş başkanlığı sisteminin yasal dayanağa kavuşturulması amaçlanmıştır.

BAŞKAN – Sayın Dora'ya söz verelim, önergeyi işleme alalım, ondan sonra diğerine geçelim.

Buyurun Sayın Dora.

EROL DORA (Mardin) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar ve sayın basın emekçileri; tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bildiğiniz üzere 2 Mart 2014 tarihli Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında Siyasi Partiler Kanunu’nun 15’inci maddesini değiştiren 2’nci maddesi gereğince siyasi partiler tüzüklerinde yer almak ve 2 kişiden fazla olmamak kaydıyla eş genel başkanlık sistemini uygulayabilirler. Ayrıca, yine bu maddeye göre, “Eş genel başkanlar, kanunda genel başkanlar için öngörülen hükümlere tabidir.” biçiminde bir düzenleme mevzuatımızda yerini almıştı.

Siyasi Partiler Kanunu’nda yapılan değişiklikle eş genel başkanlığa ilişkin kabul edilen bu düzenlemenin, ülkemizde demokratik siyasetin gelişimi, parti içi demokrasinin ilerlemesi ve kadın-erkek fırsat eşitliğinin siyasete aktif katılım noktasında ön açıcı bir rol oynadığı yadsınamaz bir gerçekliktir.

Diğer taraftan, 2014 yılında gerçekleştirilen bu yasal düzenlemenin sadece parti genel başkanlığı düzeyinde sınırlı kalması, siyasi partilerin il ve ilçe teşkilatları düzeyinde yani il başkanlıkları ve ilçe başkanlıkları düzeyinde henüz bir yasal güvenceye kavuşturulmamış olması büyük bir eksiklik ve önemli bir eleştiri noktasıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; eş genel başkanlık kurumunun temel amacı, parti içerisinde en etkin makamlardan biri olan genel başkanlığın, sadece erkeklerin hâkimiyeti altında olmasını engellemek ve siyasi partilerde kadın erkek fırsat eşitliğini en üst düzeyde sağlayabilmektir.

Bir diğer husus ise eş başkanlık uygulaması parti içi demokrasinin güçlendirilmesi bağlamında da çok önemli bir işlev görmektedir. Bu bahisle, son derece meşru, demokratik ve kadın-erkek fırsat eşitliğini siyaset zemininde güçlendiren bir sistemi partilerin il ve ilçe teşkilatları düzeyinde uygulamalarının henüz bir yasal güvenceye kavuşturulmamış olması hepimiz açısından önemli bir eksikliktir. İnsanlığın ve dolayısıyla aynı zamanda Türkiye toplumunun da yarısını oluşturan kadınların siyasette aktif rol almalarının önünü sonuna kadar açmak bu Parlamentonun asli görevlerinden birisidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; her yıl kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilisinin 80’inci, 90’ıncı yıl dönümünü kutlamakla yetinmek, diğer taraftan yeri geldiğinde veya örneğin 8 Mart tarihlerine sıkıştırılmış “Kadınlar en yüce değerdir.”, “Kadın insanlığı var edendir.”, “Kadın hakları konusunda Türkiye son derece ileri bir noktadadır.” gibi sembolik demeçlerle kadınların temel sorunlarını geçiştirmemiz mümkün değildir.

Hepimizin malumu bugün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü. Bu noktada bu önemli günde bir kadına sadece “Kadınlar gününüz kutlu olsun.” demek yerine, Türkiye’de kadınların aktif siyasete katılmalarının önünü önemli ölçüde açacak olan ve önergemizde belirttiğimiz bu yasal düzenlemenin kabul edilmesi son derece anlamlı olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son önerim şudur. Biraz önce de ifade ettiğimiz gibi bugün 8 Mart Dünya Kadınlar Günü hasebiyle bu yasal düzenlemeye ilişkin önergeyi Komisyonda temsilcisi bulunan 4 siyasi parti olarak ortaklaşa verelim ve bu düzenleme 4 siyasi partinin ortak uzlaşısı, mutabakatı ve ortak imzasıyla yasalasın. Böylece bu önemli günde tüm siyasi partiler ortaklaşarak önemli bir düzenlemeye birlikte imza atmış olalım diyerek tekrar hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Dora.

Sayın Dora ve arkadaşlarının vermiş olduğu madde ihdasıyla ilgili önergeyi Siyasi Partiler Kanunu’nun 19’uncu maddesine bir fıkra eklenmesine dair yeni madde teklifini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, diğer madde ihdasına yönelik önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'ne 24'üncü maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki maddenin ihdas edilmesini, diğer maddelerin ise buna göre teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mehmet Emin Adıyaman

Erol Dora

Iğdır

Mardin

MADDE 24- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 20'inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Siyasi partiler, tüzüklerinde yer almak üzere iki kişiden fazla olmamak kaydıyla ilçe teşkilatlarında eş başkanlık sistemini uygulayabilirler. İlçe eş başkanları, bu kanunda ilçe başkanı için öngörülen hükümlere tabidir.”

Gerekçe:

2/3/2014 tarihli Temel Hak ve Hürriyetlerin Geliştirilmesi Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Siyasi Partiler Kanunu'nun 15'inci maddesini değiştiren 2'nci maddesi gereğince, partiler, tüzüklerinde yer almak ve iki kişiden fazla olmamak kaydıyla eş genel başkanlık sistemini uygulayabilirler. Ayrıca, yine bu maddeye göre, eş genel başkanlar, kanunda genel başkanlar için öngörülen hükümlere tabidir.

Eş genel başkanlığa ilişkin kabul edilen bu düzenlemenin birçok yönden eleştiriye açık olduğunun ifade edilmesi gerekir. Bir kere, söz konusu madde metni eksik bir düzenleme örneği arz etmektedir. Şöyle ki: Aslında eş genel başkanlık kurumunun temel amacını, parti içerisinde en etkin makamlardan biri olan genel başkanlığın sadece erkeklerin hâkimiyeti altında olmasını engellemek ve partide kadın-erkek eşitliğini en üst düzeyde sağlayabilmek oluşturur. Bir diğer açıdan ise eş başkanlık uygulaması parti içi demokrasinin güçlendirilmesi bakımından da önemli bir katalizör görevi görmektedir.

Bu bahisle, mevcut mevzuatımızda siyasi partilerin sadece genel başkanlık düzeyinde eş başkanlık uygulamasını hayata geçirebiliyor olmaları, buna karşın siyasi partilerin il ve ilçe teşkilatları düzeyinde uyguladıkları veya uygulamak istedikleri eş başkanlık sisteminin henüz yasal bir dayanağının bulunmuyor olması parti içi demokrasi ve toplumun yarısını oluşturan kadınların siyasette aktif rol almaları önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde, Türkiye'de kadınların aktif siyasete katılmalarının önünü önemli ölçüde açacak olan bu yasal düzenlemenin kabul edilmesi son derece anlamlı olacaktır.

İşbu önergeyle siyasi partilerin ilçe teşkilatları düzeyinde uygulayacakları ilçe eş başkanlığı sisteminin yasal dayanağa kavuşturulması amaçlanmıştır.

BAŞKAN – Sayın Adıyaman, buyurun.

MEHMET EMİN ADIYAMAN (Iğdır) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, basının değerli emekçileri ve değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bildiğiniz üzere bugün 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü. 8 Mart 1857'de New York'ta bir fabrikadaki kadın işçilerin başlatmış olduğu direniş ve onun sonucunda dönemin polisleri ve fabrikatörleri tarafından yapılan saldırılar sonucunda yaklaşık 100'ü aşkın kadın emekçinin katledilmesinden bu tarafa kadınların bir direnişi, özgürleşme, erkeklerle aynı haklara sahip olma mücadelesi hiç şüphesiz devam ediyor, bugün de devam ediyor. 1910 yılında İkinci Enternasyonale bağlı Emekçi Kadınlar Konferansı'nda Clara Zetkin'in sunmuş olduğu bir teklif üzerine kabul gören 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü ilk kez 19 Mart 1911'de kutlandı ve daha sonra çeşitli ülkelerde

resmî olarak tanındı. Bugün ülkemizde de 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü kutlanıyor ve kadınların özgürlük mücadelesi erkeklerle eşit haklara ulaşmaya kadar -her alanda- devam edeceği şüphesizdir. Bugün Komisyonumuzda da gözlemlediğim kadarıyla kadın üye arkadaşlarımız yok, muhtemelen hepsi sahada, sokakta bir şekilde bu kendilerine ait günü kutlamaktadır.

Yine ülkemizde ve özellikle kadın cinayetlerinin, cinsel saldırı ve tecavüz suçlarının oldukça arttığı, yoğunlaştığı bir dönemden geçiyoruz. Tam da ve 8 Martı anlamlı kılan bir önerge vermiş bulunmaktayız. Şu anda biz, mevcut olan erkek milletvekili arkadaşların bu 8 Mart gününü anlamlı kılmak, aramızda kadın üye arkadaşlarımız olmamakla beraber, onlar bu güne de bir anlam katmak adına vermiş olduğumuz önergenin her 4 siyasi parti grubu tarafından ortak önergeye dönüştürülüp kabul edilmesi dileğinde bulunuyorum, böyle bir talepte de aslında bulunuyorum. Zira bu önerge teknik olarak da zaten 2014 yılında Siyasi Partiler Kanun’unda yapılan değişiklikle siyasi partilerin genel başkanlıklarının eş genel başkanlık şeklinde iç tüzüklerinde var olma koşuluyla mümkün olabileceğini öngören ve mevzuatımızda olan bir konu. Dolayısıyla salt siyasal partilerin üst makamlarındaki bu değişiklik alta tabana yani siyasetin en alt kademelerine kadar yansımaları, az önce vekil arkadaşımın da ifade ettiği gibi, kadın-erkek eşitliği açısından son derece önemlidir. Mevcut Siyasi Partiler Kanunu’muzda zaten eş genel başkanlık mevcut genel başkanlık düzeyinde ama biz tabii bu önergeyi verirken hiç şüphesiz önergenin anlamı ve içeriği 2 eş genel başkanın da erkek olacağı anlamına gelmemektedir. Burada amaçlanan, aslında varılmak istenen şey, kotalarla değil, yüzde 3’lük, 5’lik, 20’lik, 30’luk gibi kotalarla toplumun yarısını oluşturan kadınları siyaset sahnesinde aktif hâle, etkin, aktif bir pozisyona getirmek yerine, mevcut mevzuatlarla bu imkânı sağlamak. Dolayısıyla önergemizde de zorunluluk arz etmiyor dikkat edilirse. Kendi tüzüğünde eş başkanlıkla ilgili bir madde varsa o siyasi partiler eş başkanlık sistemini uygulayabilecektir yani tüm siyasi partiler anlamında emredici bir kural içermiyor. Dolayısıyla bu inisiyatif tamamen siyasi partilerin kendi inisiyatifine bırakılmış ama bunun hukuksal bir temele oturtulması kadınların kazanımı açısından bir anlam ifade ediyor. Kadınların bu alanda daha aktif, daha etkin bir şekilde siyasette yer almalarına özellikle de taşrada çok ciddi bir imkân sağlayacaktır.

Dolayısıyla, ben, tekrardan, her 4 siyasi partinin de ittifakıyla ortak önerge şeklinde bu anlamlı günde, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nde ve üstelik şu anda yüzde 100’ü erkek milletvekili arkadaşlardan oluşan Komisyonumuzun bu önergeyi bir hediye gibi ya da bugüne denk düşen bir anlamla kabul etmesini ve bu şekilde önergemiz doğrultusunda yasal düzenlemenin yapılmasını talep ediyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Sayın Adıyaman, teşekkür ediyorum.

Sayın Adıyaman ve arkadaşlarının Siyasi Partiler Kanunu’nun 20’nci maddesine fıkra eklenmesine dair verdikleri madde ihdasına ilişkin bir önergesi var.

Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Önergeler kabul edilmediği için kaldığımız yerden devam edeceğiz.

25’inci maddeyi okutup müzakereye açacağım.

25’inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 25 - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Üstündağ, buyurun.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de öncelikle 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nü kutluyorum. İnşallah hem emekçi kadınlarımıza hem de kadınlarımızın daha iyi, daha yaşanılır bir dünyada yaşamasına olanak sağlayacak ortamlar her zaman hazırlanır diye düşünüyorum.

Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi üzerinden çok uzun zaman geçti. Bu, aslında bizim için devrim niteliğinde bir durumdu ama şimdi bu ittifak yasasıyla artık antidemokratik seçim dönemine girmiş oluyoruz. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, ittifak yasası bu şekliyle Anayasa’nın 67’nci maddesindeki temsilde adalet ilkesine aykırıdır. Seçim güvenliği yerine, seçimde güvensizliği perçinleyecek düzenlemeler mevcut. Seçimlerde iktidar partisi ve MHP’nin kendi siyasi amaç ve hedeflerine ulaşmayı hedefleyen, tamamen seçim kazanmayı amaçlayan, en ince ayrıntısına kadar bu amaçla düşünülmüş bir tekliftir.

Baraj altında kalması muhtemel olan MHP’yi kurtaran bu teklif, baraj atlatma yasası olarak da değerlendirilebilir. Aynı zamanda ittifaka uygun veya mümkün hâle getirme dışında diğer siyasi partileri de ittifaka mecbur bırakma gibi bir sonucu ortaya çıkaran bir tekliftir. Ayrıca, birçok arkadaşımız söyledi, “Hesaplama yöntemi itibarıyla milletvekilliği hırsızlığı.” dedi bazı arkadaşlar, doğru, daha fazla milletvekilini kendilerinin hanesine yazmayı amaçlayan bir tekliftir.

Burada bu yasayla barajı atlamayı düşünmüşler ama maalesef barajı indirmeyi düşünmemişler. Özellikle “Cumhurbaşkanlığı sistemi” dedikleri başkanlık sisteminin antidemokratik bir versiyonu olan bu sistemde Meclisin çok fazla yetkileri olmamasına rağmen barajı indirmeyi düşünmediklerinden dolayı yönetimde istikrar anlayışının da burada bir gerekçe olarak ortaya konamayacağı kanaatindeyim.

Bu yasayla seçmenler fişleniyor, aynı binadaki seçmenler ayrı sandıklara gönderiliyor, seçim bölgeleri birleştiriliyor, seyyar sandıklar konuluyor, aynı zamanda da karma seçmen listeleri oluşturuluyor yani bazı yerlerde kimin nereye oy attığını tespit etmeye yönelik düzenlemeler varken bazı yerlerde de kendi seçmenlerinin belli olmamasına yönelik olarak yapılan düzenlemeler var. Mesela karma seçmen listelerinin bu amaca matuf olduğu aşikâr. Özellikle bu işlemlerin, bu seçmenlerle ilgili bu ayrıştırmaların ve seçmenlerin oyunu tespit yöntemlerinin idari işlem ve kararlarla yapılabilmesi de ayrı bir sorun olarak ortada duruyor.

Bu teklifle mühürsüz zarf ve pusulalar geçerli hâle getiriliyor, seçim güvenliği ortadan kaldırılıyor ve şaibeli seçimler dönemi başlıyor. Kolluk güçleri sandık başında devamlı olarak bulundurulabiliyor, kısıtlamalar ortadan kaldırılıyor, bundan sonraki seçimler silahların gölgesinde seçim olarak mevzuatımıza girmiş oluyor. Sandık çevresinde propaganda imkânı getiriliyor, sandık çevresinde güvenlik güçlerinin alacağı tedbirler azaltılıyor, sadece oda ve bölüme, seçimlerin gerçekleştiği, seçmenlerin oy kullandığı oda ve bölüme seçim güvenliği alanı indirgeniyor.

Değerli arkadaşlarım, bu ittifak yasasıyla aynı anda oy kullanma gibi ucube bir durum getiriliyor. Birbirinden farklı, birbirinden farklı sonuç doğuran, nitelik olarak da birbirinden farklı seçimlerin yani Cumhurbaşkanlığı ve milletvekili seçimlerinin bir zarfa konulması gibi garip bir durum ortaya çıkarılıyor. Aslında, biz, 16 Nisanda “Kuvvetler ayrılığı ortadan kalkıyor.” demiştik ama burada fiiliyatta da yasama ve yürütme aynı zarfa konulmuş oluyor. Bu da fiiliyatta böyle bir kuvvetler birliğinin bu teklifi getirenler tarafından bir tercih ortaya koyduğunu da gösteriyor. Yandaş kamu görevlilerinin sandık başkanı olması gibi bir sonuç ortaya çıkıyor. Yandaş derken mesela kamu görevlileri içerisinde imam var mı, müftü var mı? Var. Birçok yerde imam ve müftülerin iktidar partisinin propagandasını ibadethanelerde dahi yaptığını gözlemliyoruz. Burada bu kişilerin de yine sandık başkanı olarak seçmeni ve seçim güvenliğinin ortadan kaldırılmasının riskini ortaya koyuyor.

Değerli arkadaşlar, bu teklif, bir seçim mühendisliği teklifidir ve tuzak maddelerle dolu bir tekliftir. Bu teklif, ismarlama bir tekliftir, antidemokratik bir tekliftir, bir dayatma teklifidir. Bu teklifin en önemli özelliklerinden birisi de adrese teslim bir teklif olmasıdır, amaca matuf, amacı gerçekleştirmeye yönelik bir tekliftir. Bu teklifle sağlıklı ve adaletli bir seçimin olması maalesef mümkün değildir. Bu teklif, iktidarın kamu gücüyle seçimi yönlendirdiği, yönettiği ve kontrollü bir hâle getirdiği bir tekliftir. Baştan beri söylediğimiz, bu teklifinin mutlaka geri çekilmesi lazım, kabul edilmemesi lazım. Gerçek anlamda demokratik bir Seçim Kanunu ve ittifak ve diğer konulardaki düzenlemelerin ayrıca değerlendirilerek, bütün partilerin, hatta Mecliste grubu olmayan, Mecliste bulunmayan partilerin de görüşü alınarak, sivil toplum örgütlerinin, meslek örgütlerinin, özellikle seçimle ilgili konularda özel donanımına sahip kişilerin bu konuda ne dediğini dinleyerek komisyonlarda ve alt komisyonlarda gerçek anlamda irdelendiği, değerlendirildiği ve sonuçlarının ve neticelerinin ortaya konduğu demokratik bir düzenlemeyi mutlaka beraberce geçirmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Bu itibarla bu antidemokratik hükümleri ortaya koyan yasa teklifine olumsuz oy kullanacağımızı Cumhuriyet Halk Partisi Komisyon üyeleri olarak ayrıca Komisyona bildiriyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Evet, değerli arkadaşlar, 25’nci madde üzerinde yani “Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.” maddesi üzerinde görüşmelere devam ediyoruz. Sayın Üstündağ’ın burada dile getirmiş olduğu, malumunuz, geçen hafta salı günü başladık geneli üzerinde görüşmelere, bugün onuncu gündeyiz. Maddeler üzerinde de görüştük. Söylenen hususların hepsi konuşuldu.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Yoğun bir çalışma oldu.

BAŞKAN – Tabii, yoğun bir çalışma... Hepsi konuşuldu, hepsinin cevabı da verildi. Ben hem burada teklif sahibi olarak söylüyorum hem Komisyon Başkanı olarak; Sayın Üstündağ’ın ifade etmiş olduğu hususlarla ilgili tutanaklarda saatlerce verilmiş cevaplar var, yapılmış değerlendirmeler var. Bunları tekrarlamayı çok doğru bulmuyorum burada. Onun için bunlara bakacak olanlar varsa daha önceki sayfalardan bunların cevaplarına bakabilirler.

AKIN ÜSTÜNDAĞ (Muğla) – Genel bir toparlama yapmış oldum.

BAŞKAN - Bir şey sadece ifade edeceğim burada, bunu da dile getirdik burada, başka arkadaşlarımız da dile getirdi. Bu bir kanun metni düzenlemesidir. İttifak yapan siyasi partilerin oylarının toplamının yani ittifakın oylarının partilerin oylarının toplamından daha fazla olacağına dair bir kural yok, bir prensip yok. Bazı partiler ittifak yaparsa oyları düşebilir, bazı partiler yaparsa yükselebilir. Onun için, birlikte olduklarında oylarının düşeceğini düşünen partiler tabii ki ittifak yapmayacaktır. Birlikte olduğunda oylarının yükseleceğini düşünenler ittifak yapacaktır ve bunun yükseltmek için çalışacaklardır.

Yine, aynı şekilde, ittifakların alacağı milletvekili sayısının çok olacağına dair de bir prensip yok burada. “Mutlaka o sonuç çıkar burada.” da demiyoruz. Bazıları ittifak yaparsa milletvekili sayısı azalabilir, bazıları yaparsa çoğalabilir. Dolayısıyla bu soyut bir kanun düzenlemesidir. Bu bakımdan, partilerin yapacakları somut ittifakları görmek lazım, sonuçları göre şekillenecek diye ifade edeyim.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Başkanım, “Biz yaparsak oyumuz artar.” öyle öngörüyorsunuz.

BAŞKAN – Yani siz de öyle çalışın, sizin de olsun; nazar etmeyin ne olur, çalışın, sizin de olur.

Sayın Adıyaman, buyurunuz.

MEHMET EMİN ADIYAMAN (Iğdır) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, teklifin artık 25'inci maddesine geldik. 24 maddesi AKP ve MHP oy çokluğuyla kabul edildi. Dolayısıyla bu artık yürürlük maddesi ama tutanaklara geçmesi açısından ve görünen o ki Komisyonumuzda...

BAŞKAN – Özür dilerim Sayın Adıyaman. Bu gidişle tutanak işini kaldırsak belli bayağı rahatlayacak Komisyon. Espri olarak söyledim.

MEHMET EMİN ADIYAMAN (İğdır) – Anladım.

Anlaşılan o ki bundan sonraki son maddeyle birlikte Komisyondan MHP ve AKP çokluğuyla bu teklif Genel Kurula gidecek. Ama şunları belirtmek isterim, hakikaten şu kaygılarını samimiyetle ifade etmek istiyorum: Bu düzenlemeyi ben Anayasa'ya aykırı görüyorum, eşitlik ve adalet açısından Anayasa'ya aykırı. Zira, bu teklifin temsiliyette adalet açısından ciddi sorunları var. Temiz ve adil bir seçimin gerçekleşmesi noktasında ciddi sorunlar üretecektir. Demokratik hukuk devleti ve düzeninde yeri olmayan bir düzenleme biçimidir. Yine hem eşitlik ilkesine hem çoğulcu bir Parlamentonun – özellikle- oluşmasına engel teşkil eden özellikleri ve nitelikleri var. Tüzük ve programı birbirine aykırı olmakla beraber, çok farklı kulvarda olmakla beraber salt matematiksel sonuç elde etmek için partiler arası ittifakı dayatan bir sistem. Bu da siyasette ilkesizliği getiren, partilerin kendi savunduğu değerlerden uzaklaşan, salt Parlamentoya milletvekili taşımak adına bir ittifak geçekleştiren ki bu da siyaseti kirileştiren, siyasette ilkeyi ve partilerin kendi program ve tüzüklerinde halka vadettiklerini ortaya koymasını engelleyen bir düzenleme ayrıca.

Bu düzenleme ittifak getiriyor ve 16 Nisan referandumundan sonra yüzde 50 artı 1'le yönetimde istikrar sağlanmış olmakla beraber, hâlâ yüzde 10 barajının korunmuş olması kendi içinde bir çelişki ama burada anlaşılan o ki mevcut düzenlemeyle oluşabilecek Parlamentonun belli düşünce grupları ya da ittifakları etrafında homojen bir Meclis oluşturulması hedeflenmekte. Zira yüzde 10'luk barajın korunması farklı fikir ve düşüncelerin yani yüzde 10'un altındaki tüm temsiliyetlerin hiç sayılması anlamına gelecektir. Bir düşünün, 10 tane ayrı partinin her birinin yüzde 5 oy aldığını varsayarsak 10 ayrı parti yüzde 5 oy almıştır. Bu, toplamda yüzde 50 oya tekabül eder. Yüzde 50 oyun Parlamento dışında kalması gibi bir sonuç doğurabilir bir durumdur. Dolayısıyla bu yüzde 10'luk barajın, hem yeni düşüncelerin, yeni partilerin, hatta aykırı partilerin demokratik siyaset zemininde, bize çok aykırı olan düşüncelerin demokratik siyaset zeminde, Parlametoda temsiliyeti ve kendisini ifade etmesinin önünü de engelleyen ama özel olarak da Halkların Demokratik Partisi kaygısıyla konulmuş olan ya da bu kulvarda siyaset yapacak partilerin önünü kesmek amacıyla 12 Eylül faşist cunta rejiminin koyduğu bu barajın hâlâ korunmuş olması bu düzenleme mantığıyla da çelişen bir durum. Dolayısıyla bu düzenleme demokratik siyaset alanını da yok eden, engelleyen bir düzenleme. Halkın iradesinin tam anlamıyla tecelli etmesini sekteye uğratan, engelleyen -az önce verdiğim örnekteki gibi- teorikman olsa bile Parlamentoya halk iradesinin yüzde 50'yi aşkın bir oranının yansımama ihtimali vardır. Yani 10 siyasi parti yüzde 6-7 gibi oylar alırsa toplamda yüzde 50-60'ı bulur ki Türkiye'de böyle bir matematiksel sonuç hesaplandığında belki yüzde 20'lik oy alan bir parti Parlamentonun yüzde 60'ını elde edebilir. Bu tür sakıncalar hâlâ devam ediyor. Belki pratikte bu tür durumlarla karşılaşmadık ama teorik olarak bu her zaman mümkündür.

Yine, seçim güvenliğini yok eden bir düzenleme. Seçmenin ve sivil toplumun bizatihi sandık üzerinde doğrudan denetimini, kontrolünü sağlayan düzenlemeler yok ediliyor. Burada tamamen inisiyatif, kontrol, denetim bürokrasiye ve dolayısıyla yürütmenin kontrolü altına veriliyor.

Yine, önemli bir riskli tarafı, bu düzenleme giderek ülkede çokluğun azınlıklar üzerinde totaliter bir baskısını ve sistemi de totaliter rejime dönüştüren bir sistemdir; bu sakıncaları bir kez daha ifade etmek istedim.

Umuyorum ve diliyorum, her ne kadar Komisyonunda AKP ve MHP çoğunluğuyla bu teklif geçse de -bu eleştirilerimizin, bu kaygılarımızın- Genel Kurulda sağduyunun galip gelmesiyle eksikler giderilir veya bu teklif reddedilir diye bekliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Dursun Çiçek, buyurun.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Sayın Başkanım, herkesi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Kısa bir katkı sunmak istiyorum.

Şimdi, kamuoyunda mevcut tasarıyla ilgili esas tartışılan konu, seçim barajı ve seçim güvenliğiyle ilgili. Tabii ben öncelikle seçim güvenliği üzerinde bazı kuşkularımı paylaşmak istiyorum: Geçen sene bir Anayasa oylaması yaptık ve çok yakın sonuçlarla “evet” “hayır” şeklindeki değişiklik kabul edildi ve o akşam, mühürsüz oyların yarattığı -ki seçim akşamı siyasi tansiyonun en yüksek olduğu ortamdır- bir olayla karşılaştık. Yüksek Seçim Kurulunun verdiği, yasalara aykırı, evrensel hukuka aykırı karar sonucu, inanın o gece iç savaşın eşiğinden döndük. Şimdi iç savaşın veya siyasi çatışmanın sonuçlarının ne olduğunu biz Suriye’de, Irak’ta gördük; tabii, geçmişte çok daha kanlıları var. Dolayısıyla Türkiye için, ülkemiz için en tehlikeli son, bir iç savaş tehdididir ve iç savaşın da olasılığının en yüksek olduğu ortam ne yazık ki seçim akşamıdır. Vatandaşın sandığa gittiği ve iradesini sandığa yansıttığı bir ortamda bunun seçim sonuçlarına yansımadığını düşünmesi bu hassasiyetin en önemli noktasıdır. Bu noktada, bu anlamda bu yasada yapılan düzenlemeler, sandık kuruluna veya sandık bölgelerine yönelik düzenlemeler, inanın bu tür kuşkuları, istismarları, hassasiyetleri kaşımak isteyen odaklara pas veren ve ülkede kargaşa yaratmak isteyenlere ortam hazırlayan düzenlemelerdir. Tabii bunlar iki partinin siyasi çıkarlarından çok daha önemli konulardır; ülkenin bekasıdır, milletin bekasıdır. O açılan bunları incelerken, bunları değerlendirirken böyle küçük hesaplar, iki siyasi partinin Türkiye’yi yönetme arzusuyla bunları denk tutmak, bu millete, bu ülkenin geleceğine ihanettir; bunu vurgulamak istiyorum sözlerimin başında.

Tabii bu yasa yapılırken, yüzde 10 barajı konurken 1980 darbesi sonrasında yönetimde istikrar aranmıştır. Tabii hukukta diğer temel konu da temsilde adalettir. Şimdi, yönetim ayrılıyor yani hükümet ayrılıyor; dolayısıyla ayrı bir seçimle yapılıyor; dolayısıyla Meclis için bir barajın anlamı kalmıyor. Cumhurbaşkanı seçilecek ve yürütmeyi oluşturacak; dolayısıyla Mecliste bütün milletin düşüncelerinin temsil edilmesinin önündeki yönetimde istikrarın gereği kalmıyor. O açıdan temsilde adaleti öne çıkaran, barajı düşüren bir tedbir yerine ittifak yasasını getirmek aslında hukukla da çelişir bir durumdur.

Son olarak üzerinde duracağım temel konu: Tabii Türkiye, Anayasa uyum süreci de dikkate alınarak bir seçim kanunu ve partiler kanunu beklerken böyle bir ittifak yasasının getirilmesi ülkemizin ihtiyaçlarıyla örtüşmemektedir Biz -biraz önce vurgulandığı gibi- kadınlarımızın seçmen oldukları oranda, partilerin ve Türkiye’nin yönetiminde görev aldıkları yüzde elli oranlarını esas alan bir siyasi partiler kanunu, seçim kanunu, yine il, ilçe, genel merkez yönetimlerinde etkin olduklarını öngören bir seçim ve siyasi partiler kanunu beklerken iki partinin ihtiyaçlarını karşılayan böyle bir kanunun önce Komisyona sonra da Genel Kurula gelecek olmasını Türkiye’nin ihtiyaçlarıyla paralel görmüyoruz; bu açıdan iktidar partisini ve Milliyetçi Hareket Partisini bir kez daha düşünmeye davet ediyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Çiçek, çok teşekkür ediyorum.

Herhâlde muradınız bu söylediğiniz hususları tekrar yeni baştan tartışmak değil. Mesela, dün karma liste ve sandıkların birleştirilmesi konusunda burada uzunca, saatlerce konuştuk biz, siz yoktunuz ama size ayrıca bunu anlatmamız Komisyon açısından çok sıkıntılı olur arkadaşlarımız bunları çok dinledikleri için.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Onların hepsini biliyorum.

BAŞKAN – Ben hemen size söz vereyim.

Buyurun.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Sanırım, 16 Nisanla ilgili, o akşam yaşadıklarımızla ilgili şüphelerimizi paylaşıyorsunuz.

BAŞKAN – Onu da konuştuk.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Konuşuldu da burada bir çözüm yok Sayın Başkan.

BAŞKAN – Size bir daha anlatabilirim.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Yok anlatmak değil, zaten okuyorum, sizi televizyonda da dinledim, sizin görüşlerinizi biliyorum.

BAŞKAN – Ben de sizinkileri biliyorum.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Ancak 16 Nisanda “hayır” çıkan grubun temsilcisi olarak, milletvekili olarak o gece yaşadıklarımızı isterseniz size özel bir ortamda da anlatabilirim.

BAŞKAN – Şüphesiz ama bunu şu anlamda konuştuk bakın: Yüksek Seçim Kurulunun 1984’ten beri bu yönde kararı var, sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulaları ve zarfların geçerli sayılacağına dair. Niye 1984? Çünkü o tarihten itibaren kâğıtlar filigranlı kağıt olarak kullanılmaya başlanmış; bu bakımdan sandık kurulunun ihmali sebebiyle mühürlenmemiş olan oy pusulalarında bundan hiçbir kusuru olmayan seçmenin iradesinin yok sayılmasının yanlış olacağına dair bir kararı var Yüksek Seçim Kurulunun 1984’ten beri. Ve çok ilginçtir, 1984’te, ilk defa, sandık kurulu mührü bulunmayan zarfların ve oy pusulalarının geçerli sayılmasına dair talep Sosyaldemokrat Halkçı Parti tarafından Yüksek Seçim Kuruluna iletilmiş 1984’te.

Yine, en son elimizdeki bir talep, İstanbul’un Maltepe ilçesindeki bir sandıkla ilgili. 7 Haziran 2015 seçimlerinden sonra Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanlığı tarafından sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulalarının geçerli sayılmasına dair bir talep. Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanlığı tarafından il seçim kurulu başkanlığına verilmiş ve il seçim kurulu da... Cumhuriyet Halk Partisin dilekçesi de uzun, bir arkadaşımız okudu burada, çok uzun meseleler bunlar, bir daha tekrarlamak çok sıkıcı olacak, on gündür arkadaşlarımız burada. Yüksek Seçim Kurulunun 1984’ten beri vermiş olduğu kararlara atf yapıyor Cumhuriyet Halk Partisi İl Başkanlığı, diyor ki: “Hep böyle zaten, bunları geçerli kabul ettiniz, bunu da kabul edin.” O da kabul ediyor zaten. Dolayısıyla hani 16 Nisanda sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulalarının geçerli kabul edileceğine dair YSK’nın yaklaşımı, bütün partiler tarafından bilinen bir yaklaşım, 1984’ten beri öyle çünkü.

Bir başka husus da şu: Sandıklar açıldıktan, mühürlü, mühürsüz oy pusulaları ayrıldıktan sonra böyle bir karar vermedi Yüksek Seçim Kurulu; tam aksine, daha sandıklar açılmadan önce, bunu geçerli sayacağına dair, önceki kararlarına atf yaparak yani bu oy pusulalarının hangilerinin “evet” hangilerinin “hayır” olduğu belli olmadan önce, önceki kararlarına göre bir prensip kararı verdi çünkü bu tartışma yavaş yavaş ortaya çıktığı için.

DURSUN ÇİÇEK (İstanbul) – Başkanım, onların hepsini biliyorum. Yani kriz çıkaracak bir noktayı aydınlatmak, kapatmak yerine onu yasal hâle getirmek bu krizin çıkmasına yardım ve yataklık yapmak değil mi yani benim vurgulamak istediğim o.

BAŞKAN – Ama tam aksine, böyle bir ihtiyaç sebebiyle, 1984’ten beri de uygulama böyle ve bütün partiler de bu uygulama olsun diye talepte bulunmuş; bir de böyle bir durum var yani. Biz de bu uygulamayı, istikrar bulmuş bu uygulamayı, YSK böyle diyor, ilçe seçim, il seçim kurulları böyle diyor, bütün siyasi partiler de bunu talep etmiş; böyle bir uygulamayı biz de, 1984’ten bugüne olan uygulamayı da “Bir kanuni temele kavuşturalım da partiler işlerine geldiği zaman kabul edilsin bu oy pusulaları, işlerine gelmediği zaman da kabul edilmesin demesinler artık, bunun bir temeli olsun ve bu tartışma kapansın.” diye bunu getirmiş olduk yani işin özü bu.

Sayın Parsak’ın galiba söz talebi vardı ama, kendisi... Burada mı?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ya 26’ncı maddede ya en sonunda toplamak için söz alacağım.

BAŞKAN – Tamam. Yani Bakanlar Kurulu dışında birileri yürütsün diye mi konuşacağız?

Sayın Markar Eseyan, buyurun.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) - Teşekkürler Başkanım.

Değerli hazırun, ben de küçük bir bilgilendirme yapmak istedim, uzun sürmeyecek. Ama tabii daha sonra konuşularlardan üzerine de birkaç şey söylemek istiyorum. Gerçekten burada on günlük bir süre içerisinde çok nezih bir tartışma ortamı oldu ve konular, tüm maddeler, değişiklikler her boyutuyla burada ele alındı; bu açıdan gerçekten tatminkâr. Tabii bu arada, bu nezahetin içerisinde bizim asla kabul edemeyeceğimiz bazı terimler, iddialar da yer aldı. Yani işte hırsızlıktı, kirli ittifaktı vesaire... Tabii bunları kabul etmiyoruz ve iade ediyoruz. Çünkü burada gerçekten iyi niyetli, aslında 16 Nisanda kabul edilen Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminin doğal bir sonucu olarak demokrasimizin ve halkımızın önüne koyduğumuz demokrasi seçeneklerinin çoğalmasına bağlı olarak çok demokratik bir düzenleme yapılmakta. Şurada bunlara gerçekten dikkat etmek lazım. Bu İkinci Dünya Savaşında Naziler tarafından muhasara altına alınan Leningrad muhasarası vardır. Orada, savaşlarda bir kural var. Bu, savaşlarda dahi uyulan kurallardan bir tanesi, şehir suyunun zehirlenmemesidir. Yani şehir suyunu hiçbir taraf zehir katmaz çünkü ona herkes ihtiyaç duyar. Ama o muhasarada Naziler şehir suyunu da zehirlemişlerdir. Şunun için söyledim: Bizim seçim sistemimiz gerçekten çok iyi işleyen, şeffaf ve güzel bir düzen. Yani her beğenmediğimiz seçim sonucundan sonra eğer seçim sistemine saldırırsak bindiğiniz dalı kesmiş oluruz. Çünkü biz bunu konjonktürel yapıyoruz değil mi? 16 Nisan seçimlerinden istemediğimiz bir sonuç çıkabilir, “hayır” da çıkabilirdi ama oradaki demokratik olgunluk gerçekten sandıkta tecelli eden sonucu, sistemi de muhafaza ederek korumak ve saygı göstermektir. Her beğendiğimiz seçimden sonra, seçim sonucundan sonra biz üzerinde oturduğumuz, yürüdüğümüz zemini tartışmaya açarsak daha sonra aslında burada yapılan muhalefet partilerinin hassasiyetini gösteren endişeleri de teyit edecek şekilde ortak mutabakatımıza zarar vermiş oluruz.

Şimdi burada ben bu bilgilendirmeyi de yapmak istedim, şu anda söyleyeceğim şeyi. Bir kere burada bir şeyi ifade edildi, 16 Nisan sürecinde iktidar, AK PARTİ ve MHP koalisyon döneminin zararlarından bahsettiler; koalisyon dönemlerinin sona ereceğinden bahsettiler. Ama önümüze böyle bir, aslında yeniden koalisyon getiriliyor diye... Bir kere bunun tekrardan altını çizmek lazım. Arkadaşlar, koalisyon dönemi Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle sona ermiştir, buna alışalım. Çünkü bunun iki nedeni vardır. Bir: Artık yürütme yasamanın içerisinde çıkmayacaktır. Önümüzdeki en yakın tarihte, 1 Kasım 2019’da inşallah tecelli edeceği üzere, 1 Kasım günü veyahut da ilk turda

seçilmezse Cumhurbaşkanı ikinci pazar, ikinci haftanın pazarında, seçim bittiğinde hükümet kurulmuş olacaktır, çünkü bu tek kişilik bir hükümet sistemidir. Dolayısıyla artık yürütmeye koalisyon diye bir olgu yoktur. Bu açıdan da artık koalisyonun yürütme açısından sona erdiğini söyleyebiliriz. Ama ittifaklar yasama yönünden mümkündür. Bu da demokrasinin bir zenginliğidir. Biz neyi yaşıyorduk daha önce? Bu ittifaklar seçimlerden sonra, seçmen iradesine... Bütün partiler kendi seçim vaatlerini ortaya koymuşken ona göre oyunu kullanan seçmenler, seçim sonrasında, o garip seçim sisteminin getirdiği farklı denklemler üzerinden bir bakıyordu ki kendi partisi asla ve asla onaylamayacağı bir başka partiyle koalisyon yapabilmekte veyahut da iktidar olabilecek bir parti, olmak isteyen bir parti farklı yöntemler seçebilmekte.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Yani sizin için parlamenter demokrasi seçimi mi oluyor?

MARKAR ESEYAN (İstanbul) - Tabii tabii... Parlamenter hükümet sistemine sahip değildik vekilim biz, siz öyle olduğunuzu zannediyorsunuz. Bizim sistemimiz parlamenter sistem de değil, garabet bir sistem. İşlemeyen, ne parlamenter sisteme uyan, böyle garip bir, vesayet dönemlerinin sürekli müdahaleleriyle, darbe dönemlerinin de sürekli bir vesayet kurumu ekleyerek ortaya çıkardığı, tamamen millî iradeyi gasbeden, vesayet kurumlarını güçlendiren, melez, garip bir sisteme sahiptik. Biz bunu çok şükür milletin iradesiyle düzelttik. Dolayısıyla burada, bu ittifaklar da yasama yönünden yapılacak ittifaklar da bundan sonra halkın önünde, aynı bugün olduğu gibi... Bu bir AK PARTİ-MHP ittifak yasası değildir. Bundan sonra, geleceğimizde her türlü partinin o günkü konjonktürün şartlarına göre yapabileceği, kullanabileceği yeni bir demokratik argüman, yeni bir sistemdir. Dolayısıyla bunu böyle bir pazarlamanın da kimseye bir faydası yoktur. Çünkü biliyorsunuz milletimiz kül tutmuyor. Bu açıdan bu ittifaklar sistemi de Batılı demokrasilerde de oldukça çok sık kullanılan bir yöntemdir. Biz şimdi bunun kanuni altyapısını hep birlikte yapıyoruz. Dolayısıyla burada ben biraz, Batı'ya çok fazla hayran olan kesimler var, ben onlardan değilim ama tabii ki yine de bu arkadaşları düşünerek birkaç bilgi vereyim ve o şekilde sözlerimi sona erdirmiş olayım. İttifaklar Batı demokrasisinde çok sık kullanılır. Bir inceleme var, bu incelemeye size bilgiler vermek istedim. Mesela 1946-1998 yılları arasında Hollanda'da 16 seçimin 6'sı, Avusturya'da 15 seçimin 10'u seçim ittifaklarıyla gerçekleştirilmiş. Parlamenter sistemle yönetilen 23 ülkede 1946-2002 tarihleri arasında gerçekleştirilen 346 parlamento seçimine bakıldığında 346 seçimin 240'ında ittifaklara göre sonuçlar şekillenmiş. Yine 2001-2011 tarihleri arasında dünya genelindeki 147 cumhurbaşkanlığı seçiminin büyük bölümünde ittifaklar sonuçlarda belirleyici olmuş. Fransa, Meksika ve Güney Kore'de uzun yıllardır cumhurbaşkanlığı seçim sonuçlarını ittifaklar tayin edici olmuş. Ama nedir? Bunların hepsinin de kanuni bir altyapısı vardı ama bizde bu olmadığı için farklı usuller, demokrasi dışı, bizi de, aslında sivil siyaseti de zor durumda bırakan pek çok pratiklerle biz karşı karşıya geldik yani Güneş Motel örneğini de verebilirsiniz, başka örnekler de verebilirsiniz, parti ayrımı yapmıyorum burada. Dolayısıyla yaptığımız için güzel bir iştir, hayırlı bir iştir, ben ülkemize hayırlar getirmesini diliyorum.

Teşekkürler.

(Oturma Başkanlığına Sözcü Mustafa Köse geçti)

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Eseyan.

Sayın Bayraktutan, buyurun.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aslında söz almayacaktım ama yine tutanağa geçmesi açısından şunu paylaşmak istiyorum: Şimdi Yüksek Seçim Kurulu temsilcimiz de burada, aslında o da bizi aydınlatsa bu konuda, bir soru sormak istiyorum. Şimdi bu 16 Nisan akşamındaki mühürsüz oyların geçerliliğine ilişkin olay açıklandığında

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı “Daha önce de bizim böyle verdiğimiz kararlar var.” diyor. Yani “Biz daha önceden de mühürlü oyların geçerli olduğuna ilişkin kararlar verdik.” diyor YSK Başkanı, o akşam. YSK’nın sayın temsilcisine soruyorum: Bizdeki bilgiler, bana iletilen bilgiler, Yüksek Seçim Kurulunun daha önce, 2014’ten önce verdiği kararlar var ama bu kararlar yerel seçimlere ilişkin yani belediye seçimi, il genel meclisi, belediye başkanlığı seçimine ilişkin kararlar var. O da şöyle: Sandık kurulları, örneğin, oyları sayıyor, bunları “mühürlü oylar, mühürlü oylar” diye ayırıyor, arkasından bir tutanak tutuyor “geçerlidir, geçersizdir” diye, bunları bildiriyor. Eğer tarafların itirazı olursa ilçe seçim kuruluna, ilçe seçim kurulunun kararlarına karşı itiraz olursa il seçim kuruluna, il seçim kurulunun kararlarına karşı bir itiraz da olursa YSK’ya geliyor. YSK da bunu şu şartla inceliyor veya bunu kendine bir şey yapıyor: Seçim sonucuna etki etmeyecek şekilde bir durum varsa... Yani burada dört beş oy var, seçim sonucunu etkilemiyor, onu incelemeye almış. YSK temsilcimize soruyorum: Yüksek Seçim Kurulunun daha önceden bu konuda karar almış olduğu, genel seçime yönelik bir karar var mıdır? Onun bana tarih ve numarasını verir misiniz? Yani genel seçime yönelik. Bu bendeki bilgi doğru mu sadece yerel seçimlere yönelik olan? Bir de ayrıca bir şey daha var, bunu da tutanağa geçmesi açısından söylüyorum. Şimdi 298 sayılı Kanun’un -meri, yürürlükte- 77’nci maddesinde diyor ki: “Oy pusulalarının arkasını mühürleyeceksin.” Amir hüküm. Geliyoruz 98’inci maddeye. 98’inci maddede diyor ki: “Oy zarfının üzerini mühürleyeceksin.” Hem 77 hem 98 oy zarfının üzerini... Bunlar yürürlükte. 101/3, o da meri, 101/3’te de diyor ki, aynen şöyle: “Mühürlü oy pusulaları geçersizdir.” Yani sandık kurulu hata yapsa dahi -ben şu anda yürürlükte olanı diyorum- seçmenin oyu geçersizdir diyor. Şimdi benim anlamadığım şu: Üç tane amir hüküm var; ikisi düzenleyici işlem, biri cezai işlem, diyor ki: “Şunu şöyle yapman lazım, şunu şöyle yapman...” Üçüncü maddede de, en son maddede de, 101’de diyor ki: “Bunu yapmazsan, oylar geçersizdir.” Yüksek Seçim Kurulu Başkanı kamuoyuna bu açıklamayı yapıyorken bunu bilerek, bu düzenlemenin sadece yerel seçimlere yönelik, buna ilişkin daha önce kararlar olduğunu bilerek mi yapmıştır? Genel seçimlere ilişkin daha önce, 2014 tarihinden önce Yüksek Seçim Kurulu bu şekilde bir iptal kararı vermiş midir? Yani demin Sayın Başkanın dediği şekilde bir lehte karar vermiş midir? Eğer vermişse bunun bana bir sayı ve kararını verin, bir tane bizde emsal olsun da biz de yaralanalım, demek ki eksik biliyorduk.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

Evet, Sayın Özdemir, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli üyeler; pazartesi gününden itibaren ben de ağırlıklı olarak çalışmalara katılmaya çalıştım çünkü Genel Kurul çalışmaları da devam ediyor.

Evet, önemli tartışmalar oldu. Gerçekten bu kanun teklifinin içeriği, kapsamı çok önemli düzenlemeler getiriyordu özellikle seçim güvenliği noktasında ve temel tartışma alanı olarak da -belki tekrar olacak ama- seçim güvenliğiyle ilgili önemli düzenlemelerin ayrı olarak düzenlenmesi konusunda da görüş bildirmiştik. Konuştuk, açıkçası, çok da tekrar etmek istemiyorum, sadece son bir değerlendirme yapmak için söz aldım.

Şeffaf bir seçim ortamı, gizli oy-açık sayım, bunu güvence altına alan, sandıkların güvenli bir ortamda olduğu ve en önemlisi elbette seçmen iradesinin tam anlamıyla sonuca yansımaları gerek bizim Anayasa’mızla, kanunlarımızla ve taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalarla da güvence altına alınmıştır ve mevcut yasalarımızda belirli denetim mekanizmaları oluşturulmuş bu güvenceyi teminat altına almak için. Ancak biz geldiğimiz süreçte seçim güvenliği noktasında birçok sorun yaşadık;

malum sorunlar, hepimizin bildiği sorunlar, belirli dönemlerde, belirli seçimlerde. İşte, en son 16 Nisan referandumunda yaşadığımız mühürsüz oy tartışması, siyaset literatürümüze giren mühürsüz seçim olarak yer aldı.

Şimdi, bizim asıl yapmamız gereken... Söylemiştim, son değerlendirme olduğu için tekrar dile getirmek istiyorum: Biz gerçekten seçmen iradesinin sonuca yansımaları ve hepimizi, bütün 81 milyonu ilgilendiren, sadece belli siyasi partilere oy veren seçmenleri değil hepimizi ilgilendiren bu sorunları, seçim güvenliğiyle ilgili sorunları tespit edip bütün bu sorunları çözmek gerçekten etkin, o yaşadığımız sorunları ortadan kaldıracak, suistimalleri ortadan kaldıracak bir denetimi sağlamak açısından, tekrar ediyorum, tüm siyasal partilerin -Parlamentoda temsiliyeti olsun olmasın- katılımıyla Parlamentoda bir düzenleme yapmak yerine; iki siyasal partinin ittifak anlaşmaları sonrası ve bildiğimiz üzere, bu ittifak içerisindeki bir siyasal partinin de ülkeyi yöneten ve getirdiği temel sorunlarla karşı karşıya olduğumuz -ki bunu beka sorunu olarak ortaya koyuyor ittifak anlaşmasını yapan partiler- böyle bir ortamda bir ittifak koalisyonu ile karşı karşıya kaldık ve diğer siyasi partiler de henüz böyle bir ittifak içerisinde olduklarını beyan etmediler, henüz böyle bir karar almadılar ama mevcut oluşan ittifakın diğer siyasi partiler üzerinde bir baskı oluşturduğu bir ortamla karşı karşıyayız. Sanki o ittifak, oluşan ittifak bir beka ittifakı, diğer siyasi partiler ise dışlanmış ve bu beka sorunuyla sanki ilgilenmiyorlarmış gibi bir algı yaratan tartışmalar yaşadık biz burada ve bütün siyasal parti ve ülke vatandaşlarının tümünü ilgilendiren, dediğim gibi, düzenlemeleri getirmiş olmaları kanun teklifine temel tartışma alanımız oldu. Biz de doğal olarak kaygılarımızı, çekincelerimizi, karşılaşıcağımız sorunları tekrar burada dile getirdik ve temel eleştiri ya da bizim en çok üzerinde durduğumuz ana konu; bu kanun teklifinin kurmuş oldukları ittifak içindeki -hazırlarken- ittifak taraftarı olan partilerin ittifak içindeki oylarını artırmaya yönelik ya da ittifak içindeki partilerin Parlamentodaki milletvekilli dağılımına yönelik ya da bu noktada ittifak dışındaki olan siyasal partilere göre -işte baraj sorununu burada hepimiz tartıştık- sanki kendilerini avantajlı kılmak için kanun maddeleriymiş gibi, maalesef bunları tartıştık burada. Bunu böyle tartışmak dahi kanun teklifini gerçekten itibarsız hâle getirdi. İşte, baraj sorunu -çok tartıştık, çok tekrar etmek istemiyorum- bunlardan bir tanesi.

Doğal olarak şöyle bir durum ortaya çıktı: Bu yasal düzenleme, bu ittifak içindeki partilerin bekası için ve genel olarak da ittifakın bekası için sanki düzenlemeler olarak yansıdı. Baktığımız zaman, buna ilişkin gerçekten düzenlemeleri de gördük biz. İşte baraj, az evvel söylediğim, yani ülkede seçim kanunu değişmemiş, siyasal partiler kanunu değişmemiş, baraj sorunu devam ederken bütün siyasal partiler için, bu ittifakı oluşturan ve bu kanun metnini hazırlayan partiler kendileri için baraj sorununu kaldırıyorlar. Ve içerisinde o ittifak alanına verilen oylar -partilere- sonra o ittifak oyunun toplamı iki partiye dağılacak, çift oy ve milletvekili artışında bir avantajlı durum... Tabii, seçim yapmadan bunları göremiyoruz ama düzenlemelerin bu yönde olduğunu gördük. İttifaka ayrılan alan, bir kısıt konmamış; yarın on parti ittifak yapmış olsa kocaman bir alan mı oluşacak orada? Bunun için bir sınır koymamış, geniş bir ittifak alanı ve o ittifak alanına basılan her mührün geçerliliği noktasında, yani bu da çok tartışmalı ve kaos yaratacak kabulü ve kabul edilmediği noktasında. Cumhurbaşkanlığı seçimi çok bağımsız, tamamen gerçekten tek başına yapılması gereken bir seçim iken Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimlerini, biz bu seçimleri birleştireceğiz, aynı zarfa koyacağız ve aynı sandığa atacağız. Bu da doğal olarak yukarıda, az evvel söylediğim gibi, bu kanun düzenlemesini hazırlayan ittifak partilerinin kaygılarıyla yapılmış bir düzenleme gibi yansıdı doğal olarak. Burada tartıştık bu konuları ayrıntılıyla.

İttifakın taraflarından Adalet ve Kalkınma Partisinin özellikle, uzun süredir ülkeyi yöneten ve özellikle de geldiğimiz süreçte sanki bir parti devletine dönüştürülmüş bir yapı, Hükümet ve devlet arasındaki bürokratik bağların tamamen koptuğu bir süreçte kamu görevlilerine sandıkları teslim

etmek ve siyasi partilerin denetimini buradan uzaklaştırmak... Ya, partilileşmiş bir yapı var, korku, baskı iklimi var çünkü uzun süre bu ülkeyi yöneten bir iktidar var. Referandum sonrasında partili bir Cumhurbaşkanlığı ve bu partilerden, ittifak içindeki partilerden birinin Genel Başkanının devletin denetim mekanizması ve gerçekten hepimizin güvencesi olan Cumhurbaşkanlığı makamında makamını partili olarak yönetmesi, bütün yetkileri tek başına Cumhurbaşkanına teslim ettiğimiz bir sistem, bir durum varken ve doğal olarak kamu kurumlarının durumları, pozisyonları tartışma konusu. Şimdi, biz sandıkları kamu kurumlarına teslim ettiğimizde bu tartışma doğal olarak ortaya çıkmış oluyor. Demokratik ve hukuksal normlardan uzaklaştığımız bir süreçteyiz. Doğal olarak bu ittifak yasası ve yasa içindeki seçim güvenliğiyle ilgili maddeler temel sorun alanları olarak ortaya çıkıyor ve yeni sorunları da doğuracak gibi görünüyor ve buna çok açık. Bütün bunlar benim ağırlıklı olarak takip etmeye çalıştığım noktalarda benim de temel görüşlerim olarak, bizim partimizin de bu yöndeki görüşleri olarak yansdı.

Son olarak, değerli milletvekilleri, bu yasal düzenleme ittifak içindeki siyasal partilerin kendi siyasal ikballeri için düzenledikleri, birlikte düzenledikleri ve Cumhurbaşkanlığı sistemindeki önümüzdeki 2019'da yapacağımız çok önemli, tarihî Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde o çok tartışılan yüzde 50+1'i sağlamak için, bu iki siyasal partinin kendi bekası için getirilen bir yasal düzenleme olarak -bu Anayasa Komisyonunun ben üyesi değilim ama- değerli iktidar partisi ve Milliyetçi Hareket Partili milletvekillerinin kabul ettiği bir yasa olarak ben Parlamento tarihimize geçeceğini düşünüyorum. Umuyorum kaygılarımız en aza iner. Ama benim en önemli umudum tabii, 2019'da biz parlamenter demokratik sisteme tekrar dönüş noktasında demokratik ve kuvvetler ayrılığını temin eden ve gerçekten burada kanunları yaparken tutanaklara yansıyan o tartışmaların yapılmadığı bir sistem içerisinde ülkeyi huzurlu, güvenli, adaletli, yargının, hukukun temin edildiği bir ülke olarak yönetebilecek, yasaları oluşturacak bir yönetim biçiminin olacağına inanıyorum ve istiyorum da bunu.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Başkanım, YSK Başkanı bir açıklama yapacaksa ben bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN – Bir sonraki maddede alalım mı Uğur Bey?

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – İki kere konuşmasın diye diyorum, benimki otuz saniyelik bir şey.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – “Bir soru sormuştum, ona ilaveten bir cümle söyleyeyim.” diyor

BAŞKAN – Siz mi söz istiyorsunuz, tamam.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Evet, açıklama yapacaksa YSK temsilcisi benim sorduğum soruya.

Bir şey daha soracağım, kısa, otuz saniye zamanınızı almayacağım.

YSK'ya ilişkin bu genelgeler Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra mı yürürlüğe giriyor YSK'nın genelgeleri? Yani YSK genelge yayımladığı zaman bu Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra mı yürürlüğe giriyor? O gün o 16 Nisandaki genelge Resmî Gazete'de yayımlanmış mıydı? Bu kadar eğer hepsini beraber şey yaparsanız...

Teşekkür ediyorum, bu kadar benimkisi.

BAŞKAN – Buyurun.

YSK SEÇMEN KÜTÜĞÜ GENEL MÜDÜR VEKİLİ AYHAN OKURER – Başkanım, Yüksek Seçim Kurulunun genelgeleri seçim takvimi içerisinde seçimden önce hazırlık genelgeleri Resmi Gazete’de yayımlanıyor. Bahsedilen genelge de Resmi Gazete’de yayımlanmıştı.

Diğer konuyla ilgili olarak da Yüksek Seçim Kurulunun görevleriyle ilgili bizim burada bir açıklama yapma yetkimiz yok, biz teknik anlamda misyonu bilgilendirmek, ihtiyaç duyduğu konularda açıklama yapmak üzere geldik.

Teşekkür ederim.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – 16 Nisanda yayımlanmamıştı ama. Yani siz de yanlış bilgi verdiniz.

BAŞKAN – Ayhan Bey, teşekkür ediyoruz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Karar yalnız genelge değil.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Hayır hayır, şeyi diyorum o karar genelge hâlinde yayımlıyorlar daha sonra, bendeki bilgi o.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Karar ayrı yayımlanıyor, genelge tam gün içerisinde... O gün başka kararlar da verildiyse öyle karar veriliyor.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Karar demiyorum ben, genelge olarak soruyorum.

BAŞKAN – Madde üzerinde söz talebinde bulunan Sayın Tufan Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben, şimdi 26’ncı maddede de yani son maddede de konuşacağım ama burada konu tam denk geldi aslında epeydir tartışıyoruz, Sayın Başkan da olsaydı keşke.

Şimdi, ben buradan bir açıklama okuyacağım, çok kısa bir açıklama, üç dört dakikayı geçmeyecek; söyleyeceğimiz şeyleri derli toplu yaptığı için buradan söylemek daha iyi diye düşünüyorum.

Şimdi, 16 Nisan Pazar günü oy verme işlemi bir kısımda bitmişken, doğuda ve sayımlar başlamışken, bir kısımda da bitmemişken, öyle diyelim, saat dört civarında çünkü orada erken kapatıldığı için, Yüksek Seçim Kurulu 560 sayılı bir karar veriyor, bu kararını Anayasa’nın 67’nci maddesine ve 90/5’inci maddesine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin ek 1 no.lu Protokolü’nün 3’üncü maddesine ve 8/4/2010 tarihinde değişen, -bakın, 2010 tarihinde deminden Başkan az önce 84’lü yıllardan, işte 90’lı yıllardan örnekler veriyor, onu da çok söyledik ama tekrarında şey yok- 5980 sayılı Kanun’un 101’inci maddesine dayanarak bir karar veriyor, diyor ki resmi sitesinde yayınlıyor: “Bazı sandık kurullarının seçmeni oy pusulası ve zarflarını sandık kurulu mührüyle mühürlemeden verdikleri yolundaki yoğun şikâyetler üzerine bugün toplanan Yüksek Seçim Kurulu sandık kurulu mührü taşımayan oy pusulası ve zarfların dışarıdan getirilerek kullanıldığı kanıtlanmadıkça geçerli sayılmasına karar vermiştir. Sayım, döküm işlemlerinin buna göre yapılması gerekir. Kamuyuona, il ve ilçe seçim kurullarımıza, sandık kurullarına ve siyasi partilere duyulur.” Ne var ki Yüksek Seçim Kurulu bu duyurunun dayanağı olan kararını ancak bu duyurunun yapılmasından iki tam gün geçtikten sonra 18 Nisan Salı günü akşama doğru resmi internet sitesinde yayınlatabilmiştir yani gerekçeyi iki gün sonra yazıyor.

Kararın gerekçesini görelim. Yüksek Seçim Kurulunun 16 Nisan 2017 tarih ve 560 sayılı Kararı’nın gerekçe kısmında şöyle denmektedir: “Serbest ve demokratik seçim hakkı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ek 1 No.lu Protokolün 3. maddesi ile güvence altına alınmıştır.

Ek 1 Protokol 3. madde, sadece milletvekili seçimine ilişkin seçme hakkını düzenlemekle birlikte özü itibarıyla serbest seçim hakkını önemsemekte ve koruma altına almaktadır.

Anayasa ve Uluslararası Sözleşmeler ile koruma altına alınan temel bir hakkın kullanılması sırasında uyulması gereken kurallara aykırı davranılması halinde, somut olayla ilgili olarak yapılacak olan değerlendirmede; hakkın özünün korunması ve normun yorumunun gerçekleşmesi beklenen amaçla uyumlu olması gerekir.

Asıl olan temel bir hakkın korunması olup, hakkın kullanılmasına ilişkin belirlenen usul kuralları hakkın güvenli bir şekilde kullanılmasını temin eden araç niteliğindedir. Bireye tanınan hakkın güvenli şekilde kullanıldığıнын tespit edildiği hallerde, hakkın kullanılmasının korunmasına yönelik bir araç olan usul hükümlerinden birine aykırılığın, hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde yorumlanması mümkün değildir.

Seçimlerde kullanılan oy pusulası ve zarfların sadece Yüksek Seçim Kurulu tarafından ve filigranlı olarak üretileceği, zarfların üzerinde Yüksek Seçim Kurulu logosunun yer alacağı...

Ayrıntılı olarak düzenlenerek seçim güvenliği, birden çok yöntemle denetlenerek teminat altına alınmıştır.

16 Nisan 2017 tarihinde gerçekleşmekte olan oy verme işlemleri sırasında, münferit de olsa bazı sandıklarda, Yüksek Seçim Kurulunca gönderilen ve sahte olarak benzerlerinin üretilmesinin engellenmesi amacıyla sandık kurullarına filigranlı olarak teslim edilen oy zarfları ve pusulalarının sandık kurullarınca mühürlenmeden seçmenlere verildiği, kullanılan oy zarfları ve pusulalarının Yüksek Seçim Kurulunca gönderilen filigranlı oy pusulası ve zarfları olduğu, oy pusulası ve zarflarının mühürlenmemesinin sandık kurulunun ihmali veya hatasından kaynaklandığı, bu sorunun yaşandığı sandıkların bağlı olduğu bazı ilçe seçim kurulları tarafından Kurulumuza şifahi olarak iletilmiştir.” Bu gerekçesi.

“Münferit de olsa bazı sandık kurullarının 298 sayılı Kanunun 77. maddesinin dördüncü fıkrasındaki görevini yapmaması, netice itibarıyla yukarıda özetlenen usule uygun olarak sandık kurullarına ulaştırılan oy pusulası ve zarf kullanılmak suretiyle gerçekleşen oylamada, seçmene yüklenebilecek bir kusur olmamasına rağmen Anayasal hakkını kendisinden beklenen yükümlülüklerle uygun olarak kullanan seçmenin oyunun geçerli sayılmamasının, yönetime katılma hakkının özünü ortadan kaldıracak bir sonuç yaratacağı açıktır.

Oy kullanma işleminin; oy güvenliğini sağlamaya yönelik ve sahte oy kullanılmasını engellemek amacıyla getirilen kontrol mekanizmalarına uygun olarak, Yüksek Seçim Kurulunca üretildiğinden kuşku bulunmayan oy pusulası ve zarf kullanılarak gerçekleşmesi halinde, sandık kurulunca mühürleme işleminin yapılmaması tek başına seçmenin oyunun geçersiz sayılması için yeterli değildir. Aksine bir uygulama, bu hakkı korumak için getirilen ve araç niteliğinde olan usul kurallarından sadece birinin ihlalinin, hakkın özünü ortadan kaldıracak şekilde uygulanması sonucunu doğurur ki; bu sonuç, beklenen amaca aykırıdır.

Bu nedenledir ki, Yüksek Seçim Kurulunca geçmiş yıllarda istikrarlı olarak, Yüksek Kurul tarafından gönderildiğinde şüphe bulunmayan hallerde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile seçmene kullandırılan oyların geçerli olduğu kabul edilmiştir.

Sandık seçmen listesinde yazılı herkesin oy kullanma hakkı bulunmaktadır. Anayasanın 67 ve 90/5. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 No.lu Protokolün 3. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulası ile kullandırılan oyların geçerli kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.”

Şimdi, bu kararı değerlendiriyorum, gerçekten dinlediğimizde çok ikna edici bir gerekçeyle yayınlamış Yüksek Seçim Kurulu bunu.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Teşekkür ederiz.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Tabii, biz bir hukuk devletiyiz, her ne kadar Sayın Eseyan beğenmese de, “garip bir sistem” dedi.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Yok, çok beğendi.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Yok, yok bunu beğendi, az evvel parlamenter demokrasiye garip bir sistem demişti ya hani, o garip sistem kurmuştu şeyi yani sizin garabet sistem dediğinizin getirdiği şey.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Parlamenter sisteme garip demedim.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Şimdi, konu hakkında kamuoyunda pek çok spekülasyon yapılıyor ancak hukuken mesele teknik bir meseleden ibarettir, burada hepimiz hukukçuyuz herhâlde. Dolayısıyla YSK’nin söz konusu kararında yaptığı yorumun da, bu makalede yapılan analizin de belirli bir siyasi görüşle uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Gerek YSK’nın kararında gerekse bu makalede tartışılan teknik mesele şundan ibarettir: Mühürsüz pusulayla kullanılan oyun geçerliliği sorununa hangi hukuk kuralları uygulanacaktır? Diğer bir ifadeyle, hangi hukuk kuralına dayanılarak mühürsüz pusulayla kullanılan oyun geçerli olup olmadığına karar verilecektir? Görüldüğü gibi bu soru olaya uygulanacak hukuk kuralının tespiti sorunundan başka bir şey değildir.

“Mühürsüz pusulayla kullanılan oyun geçerliliği sorununa hangi hukuk kuralı uygulanacaktır?” sorusunun kanımızca basit bir cevabı vardır. Sorunun çözümünde kullanılacak tek bir kural vardır ve bu kural da 26 Nisan 1961 tarih ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun’un 8 Nisan 2010 tarih ve 5980 sayılı Kanun’la değiştirilmiş 101’inci maddesinde bulunmaktadır. Bu madde aynen şöyle demektedir: “Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulaları geçerli değildir.” 2010’da değişmiş yani 1980’li yıllar, 1990’lı yıllar filan; YSK kararlarının bir esprisi yok, anlamı yok. Bizim için mesele bundan ibarettir. Hukuken daha fazla bir şeyi tartışmaya gerek yoktur. Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan bir oy pusulasıyla kullanılmış bir oy geçersizdir çünkü 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesi “Bu oylar geçersiz.” demektedir, hepsi bu. Hâliyle Yüksek Seçim Kurulunun 298 sayılı Kanun’un “Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulaları geçerli değildir.” diyen 101’inci maddesi hükmünü bilmiyor olması mümkün değildir. Tersine, burada inceleyeceğimiz, 16 Nisan 2017 tarih ve 560 sayılı Karar’ın üçüncü sayfasının altıncı paragrafında konuyu düzenleyen hukuk kurallarını sayarken açıkça bu maddeyi de YSK zikretmektedir ancak YSK’ya göre sorun bu 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesine göre değil, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 no.lu Ek Protokol’ün 3’üncü maddesi ve Anayasa’nın 67’nci maddesine göre çözümlenmelidir. Yani YSK’ya göre 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesi ihmal edilmeli, olaya Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 no.lu Ek Protokol’ün 3’üncü maddesi ve Anayasa’nın 67’nci maddesi uygulanmalıdır. Belirli bir konuda uygulanma ihtimali olan birden fazla hukuk kuralından birisinin ihmal edilip diğerinin uygulanabilmesi için bunların arasında çatışma olması gerekir. Böyle bir çatışma var ise lex superior, lex posterior ve lex specialis ilkelerinden birisi uygulanarak –herhâlde üst kurul, özel kurul gibi 3 şeyden birisi uygulanarak- çatışma çözümlenir yani kurallardan biri ihmal edilir, diğeri uygulanır.

Peki, bizim olayımızda 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 no.lu Ek Protokol’ün 3’üncü maddesi ve Anayasa’nın 67’nci maddesi arasında bir çatışma var mıdır? 298 sayılı Kanun’un 101’inci maddesi hükmünü yukarıda gördük. Şimdi Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 1 no.lu Ek Protokolü’nün 3’üncü maddesinin hükmünü görelim. Orada da aynen şöyle demektedir: “Yüksek Sözleşmeciler, yasama organının seçilmesinde halkın kanaatlerinin özgürce açıklanmasını sağlayacak şartlar içinde, makul aralıklarla, gizli oyla serbest seçimler yapmayı taahhüt ederler.” Görüldüğü gibi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 1 no.lu Ek Protokolü’nün 3’üncü

maddesi sözleşmecî devletlere ve bu arada Türkiye'ye yasama organının oluşumu için yani milletvekili seçimi için gizli oyla serbest seçimler yapma yükümlülüğü getirmektedir. Madde metninde mühürsüz oy pusulalarının geçerliliğine veya geçersizliğine ilişkin bir hüküm yoktur. Keza madde metninde oyun geçerliliğinin şartlarına ilişkin bir hüküm de bulunmamaktadır. Maddenin istediği tek şey oyun gizli olması, seçimlerin serbest yapılması ve seçimlerin makul aralıklarla tekrarlanmasından ibarettir. Dahası bu madde bu şartları referandum için değil, yasama organının seçilmesi için yani milletvekili seçimleri için aramaktadır. Neresinden bakarsanız bakın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 no.lu Ek Protokol'ün 3'üncü maddesinde mühürsüz oy pusulalarının geçerliliği sorununa ilişkin şöyle ya da böyle bir hüküm yoktur. Çatıştığı iddia edilen iki kuraldan birisinde o konuda hüküm yoksa ortada bir çatışma da yoktur. Dolayısıyla böyle bir durumda çatışma çözme kurallarına da dayanılmaz. Yani uygulanması söz konusu olan hüküm başka bir hükümle çatıştığı için ihmal edilemez. Kaldı ki bir çatışmadan söz edilebilmesi için çatışan kurallardan her ikisinin de birbirinden bağımsız olarak olaya uygulanabilecek derecede sorunu somut olarak düzenliyor olması gerekir. Bu nedenle Yüksek Seçim Kurulunun mühürsüz oy pusulalarının geçerliliği sorununu çözmek için uygulanacak apaçık ve somut bir kural -298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesi- var iken Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 no.lu Ek Protokol'ün 3'üncü maddesine dayanması hukuken yanlıştır. Çünkü bu protokolün bu maddesinde söz konusu sorun hakkında bir hüküm yoktur. Böyle bir hüküm olmadığına göre ortada bir çatışma da yoktur. Olaya uygulanabilecek tek bir hüküm vardır, o da 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesidir.

Sonuna geldik arkadaşlar.

298 sayılı Kanun madde 101 ile Anayasa madde 67 arasında bir çatışma var mıdır? YSK'nın 16 Nisan 2017 tarih ve 560 sayılı Kararı'nda Anayasanın 67'nci maddesine de dayandığı görülmektedir. YSK "Anayasa'nın 67 ve 90/5 maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Ek 1 no.lu Protokol'ünün 3'üncü maddesi birlikte değerlendirildiğinde, sandık kurullarının hata veya ihmali sonucu mühürlenmeyen oy zarfı ve oy pusulasıyla kullanılan oyların geçerli kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır." demektedir. Ne var ki YSK'nın kararında mühürsüz oy pusulası ile kullanılan oyun geçerliliğinin nasıl olup da Anayasanın 67'nci maddesine dayandırıldığına ilişkin bir açıklama yoktur. Acaba neden yoktur? Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 no.lu Ek Protokol'ün 3'üncü maddesine pek çok paragraflık yer ayıran YSK, acaba neden kararın gerekçe kısmında 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesinin Anayasa'mızın 67'nci maddesine aykırı olduğunu açıklamaya girişmemiştir? Nedenini biraz sonra açıklayacağım ama önce Anayasa'mızın 67'nci maddesini görelim:

"Madde 67– Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.

Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.

Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir."

Görüldüğü gibi yukarıdaki maddede mühürsüz oy pusulalarıyla kullanılan oyların geçerliliğine veya geçersizliğine ilişkin bir hüküm yoktur. Keza maddede oy pusulasının nasıl olacağına ilişkin bir hüküm de yoktur. Zaten 67'nci madde bunları düzenlememiş, bunların kanunla düzenleneceğini hükme bağlamıştır. Yani 67'nci madde kendisinin düzenlediği konular dışında kalan konuları düzenleme yetkisini kanun koyucuya vermiştir. Kanun koyucu da bu düzenlemeyi 298 sayılı Kanun'la yapmıştır. Anayasa'nın 67'nci maddesiyle 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesi arasında bir çatışma yoktur. 298 sayılı Kanun'un "Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan oy pusulaları geçerli değildir" diyen 101'inci maddesi hükmünün aksine bir hüküm Anayasa'mızın 67'nci maddesinde bulunmamaktadır. Kaldı ki bir an için 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesi ile Anayasa'mızın 67'nci maddesi arasında

bir çatışma olduğu kabul edilse bile değişen bir şey olmaz. Çünkü bizim hukuk sistemimizde bir kanun hükmü ile bir Anayasa hükmü arasındaki çatışma konusunda karar vermeye yetkili tek makam vardır, o da Anayasa Mahkemesidir. YSK'nın bir kanun hükmünü "Anayasa'ya aykırıdır." deyip onu iptal etme veya onu ihmal etme gibi bir hak ve yetkisi asla ve kata yoktur. YSK kendisi tarafından Anayasa'ya aykırı görülen kanun hükümleriyle de bağlıdır. Anayasa Mahkemesi 298 sayılı Kanun'un 101'nci maddesi hükmünü iptal etmedikçe bu kanun hükmü yürürlüktedir ve bağlayıcıdır. YSK bu kanun hükmünü uygulamak zorundadır. YSK kendisinin kanunların Anayasa'ya uygunluğunu denetleme yetkisine sahip olmadığını hâliyle biliyor. Söz konusu kararında, 67'nci maddenin sadece isminin zikredilmesinin ve 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesinin Anayasa'nın 67'nci maddesine aykırılığı yolunda Yüksek Seçim Kurulunun daha fazla bir açıklama yapmamış olmasının nedeni de budur. Eğer YSK 298 sayılı Kanun'un 101'nci maddesi hükmünün Anayasa'nın 67'nci maddesi hükmüne nasıl aykırı olduğunu açıklamaya girişseydi ona "İyi, güzel de YSK, Anayasa Mahkemesi değil ki." denecekti. Görüldüğü gibi, YSK'nın 16 Nisan 2017 tarih ve 560 sayılı Kararı'nın dayanağı Anayasa'nın 67'nci maddesi de olamaz.

Sonuç olarak, Yüksek Seçim Kurulunun kararının dayanağı olarak ileri sürdüğü iki kural Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1 no.lu Ek Protokol madde 3 ve Anayasa madde 67 mühürsüz oy pusulalarıyla kullanılan oyların geçerliliği sorununa uygulanamaz. Dolayısıyla YSK'nın 16 Nisan 2017 tarih ve 560 sayılı Kararı'nın geçerli bir hukukî dayanağı yoktur. Diğer bir ifadeyle söz konusu kararın hukukî bir gerekçesi bulunmamaktadır. Vakıa şudur ki örnek olayda YSK uygulamak zorunda olduğu 298 sayılı Kanun'un 101'inci maddesini uygulamamıştır.

Arkadaşlar, derli toplu olsun diye biraz zamanınızı aldım ama çok da hoşuma gitmişti bu makale, konu da denk geldi, okudum.

Teşekkür ediyorum sabrınız için.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz Sayın Köse.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ben kısa bir açıklama yapabilirim miyim?

BAŞKAN – Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Köse uzun bir makale okudu şimdi faydalı olması bakımından ve özü itibarıyla "Bu 101'inci maddenin üçüncü fıkrası hükmü 2010'da değiştirildi. Dolayısıyla 2010'dan önce verilen kararlar geçerli değildir." manasında bir iddiada bulundu ama gerçekte durum böyle değil, ben de kayıtlara geçmesi bakımından ifade ediyorum.

2010'da yapılan söz konusu değişiklikle esasen aynı kanunun 103'üncü maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan "arkasında sandık kurulu başkanlığının mührü bulunmayan birleşik oy pusulaları" o maddeyle birlikte yürürlükten kaldırıldığı için 2010'da gerçekleştirilen 8/4/2010 tarih ve 5980 sayılı Kanun'un 21'inci maddesiyle olan değişiklikle söz konusu hüküm 103'üncü maddeden 101'inci maddeye taşındı, hüküm aynen. Dolayısıyla Sayın Köse'nin bu iddiası temelinden çökmüştür. Netice itibarıyla 1983'ten itibaren bizim daha önceki müzakerelerimiz esnasında karar numaraları da zikretmek suretiyle burada ifade ettiğimiz tüm kararları YSK'nın müstakar içtihadı durumundadır. Nitekim bu "2010'da bu yönde bir değişiklik yapıldı." iddiası bir an doğru kabul edilse bile 2010 yılından sonra da -ki o kararı da burada okumuştum- özellikle Cumhuriyet Halk Partisi İstanbul İl Başkanlığının 2015 seçimlerinin hemen sonrasında yazdığı dilekçeye yaptığı itiraza binaen verdiği karar da bugün yürürlüktedir ve YSK'nın tüm içtihadı istikrarlı bir şekilde aynı yöndedir. Dolayısıyla Sayın Köse'nin okuduklarının hiçbir hakikati yoktur, onu ifade etmek isterim.

BAŞKAN – Sayın Parsak, teşekkür ediyorum açıklamalarınız için.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, tekrar bir söz verirsiniz sataşmadan dolayı.

BAŞKAN – Sayın Köse, bir saniye, önce Markar Eseyan’ın bir söz talebi vardı, birlikte cevap verirsiniz.

Buyurun Sayın Eseyan.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Şimdi, şunu eklemek istedim: Bu Komisyonunda siz konuşmanıza başlarken herkesin avukat olduğunu ifade ettiniz, ben avukat değilim.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Genel olarak dedim.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Yok, şu anlamda söylüyorum: Yani zaten toplumun...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Avukat olmanız da şart değil zaten.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Tabii, bunun için söylemiyorum zaten. Bu çeşitlilik de olmalı ki yani sıradan vatandaşın da bu olaya nasıl baktığını uzmanlık dışında... “Sıradan”ı pejoratif anlamda kullanmıyorum.

Şimdi ben sadece iki şey sormak istedim sizi dinledikten sonra. Gerçekten burada YSK’nın gerekçesini tekrardan tebrik etmek istiyorum. Gerçekten son derece demokratik bir hukuk yaklaşımı yani hayattan kopmayan, hak ve özgürlüklerden kopmayan, uzmanlık fetişizminde savrulmayan bir tutum.

Uğur Bey sizin de Tufan Bey’in de demokratik hassasiyetinizden emin olarak soruyorum. Bunu da ironi yapmak için söylemiyorum, buna inanarak soruyorum. Sadece şu sorunun cevabını sizden, CHP’li arkadaşlardan, HDP’li arkadaşlardan rica ediyorum: Şimdi bir seçim yapıyoruz. Bu seçimde, değerli arkadaşlar, filigranlı seçim zarfı, filigranlı seçim pusulası, bunun üzerine bastırılmış ilçe seçim kurulu mührü var ve bu gelmiş sandığa. Vatandaş bütün kurallara uyarak listede adı var hüviyetini göstererek -son seçimden bahsediyoruz- “evet”ini veya “hayır”ını zarfın içerisine koymuş ve bu sandığa atmış. Oradaki, seçim kurulundaki kişilerin ama kasti ama yanlışlıkla bir ihmali yüzünden siz şunu savunma durumunda kalıyorsunuz şu anda: “Bu oylar çöpe atılsın.” Bu, çok büyük bir demokrasi kaybı değil midir? Çünkü biz o zarfın içerisinden hangi oranda “evet” ve “hayır” çıkacağını bilmiyoruz. Yani bir vatandaşın en değerli varlığını oradaki, sandık kurulundaki bir kişinin hatası yüzünden çöpe atmanın gerekçesini siz biraz evvel bir makalede okudunuz. Yani bu öncelikle demokratik kültür anlayışınıza sığar mı?

İkincisi: Eğer sizin dediğiniz -ki Mehmet Parsak Bey bunu çürüttü- doğru olsa bizim geçmişe doğru, 1984’ten beri -çünkü YSK’nın uygulaması bu yönde çoğunlukla- bütün seçimleri de geçersiz saymamız lazım bugün oturup. Böyle bir şey mümkün olabilir mi arkadaşlar? Bu iki şeyi sizin dikkatinize getirmek istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Esayan.

Sayın Köse, buyurun.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Başkanım, müsaadeniz olursa bir iki cümleyle bir şey söyleyeceğim. Belki Sayın Köse onlara da cevap vermek ister. Bölünme olmasın diye...

BAŞKAN – Buyurun.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Teşekkür ediyorum Sayın Köse’ye ve Sayın Başkanım, sizlere.

Tabii, Sayın Köse'nin makaleye geçmezden önce ifade ettiği bir husus vardı, onu önemseydiğim için buradan düzeltmek istiyorum. YSK karar verdiği esnada yurdun belirli bir bölümünde yapılan oylamaların sayımına geçildiğini ifade etti. Ben öyle bilmiyorum, doğrusunun da bu olduğunu düşünmüyorum çünkü YSK o kararı verdiğinde henüz yurdun tamamında oylama işlemi devam ediyordu, bunun altını çizmek istiyorum. Dolayısıyla hangi sandıklarda -"mühürsüz oy" diye ifade etmeyeceğim özellikle- sadece sandık kurulu mührünün olmadığına kaç tane oy olduğunun ve bu verilen oyların "evet" mi "hayır" mı olduğunun bilinmeyeceği bir zaman diliminde Yüksek Seçim Kurulu henüz oylama işlemi devam ederken, sayım ve döküme geçmezden önce böyle bir karar vermiştir ve bu karar da tüm siyasi partilerin Yüksek Seçim Kurulundaki temsilcilerinin de oy birliğiyle verdiği bir karardır, hiç kimsenin bir ihtirazi kaydı söz konusu değildir, bu da önemlidir. Bunun ötesinde, oy sayım ve dökümüne geçildiği esnada -seçim hukukunun temel prensiplerinden biridir- eğer bu tür bir itiraz var ise tabandan tavana doğru silsilenin devam etmesi gerekmektedir. Dolayısıyla sandık başındaki siyasi parti temsilcilerinin bu yönüne ilişkin bir itirazı yoktur, sandık başında sandık kurulu başkanlığına bir itirazı yoktur, ilçe seçim kuruluna taşınmış bir itiraz yoktur, il seçim kurulu ve nihayetinde Yüksek Seçim Kuruluna taşınmış böyle bir silsile de söz konusu değildir. Biraz önce Yüksek Seçim Kurulunun gerekçesini Sayın Köse okudular. Ben de son derece düzgün ifade edilmiş ve hukuki terimlerle ifade edilmiş bir içtihat olarak görüyorum. Tamamıyla, öyle zannediyorum yani seçimin neticesine ilişkin toplumda bir infial uyandırmaya yönelik ya da elde edilemeyen bir başarının gerekçesinin temellerini oluşturmaya yönelik bir yaygara koparılmaktadır. Bunu da kabul etmemiz mümkün değildir.

Türk seçim sistemi, yürürlükte olan seçim sistemimiz, birçok Avrupa ülkesinde bile henüz bu noktaya ulaşılmamış objektiflikte bir sistemdir. Burada olmayan, biraz önce konuşup ayrılan hanımefendi bir cümle ifade ettiler -seçim sisteminin korunması aslında bizim üzerinde bulunduğumuz demokratik sistemin de korunmasıdır- şöyle: "Sandıkları kamu kurumlarına emanet ediyoruz." dedi. Türk seçim sistemi asla böyle bir seçim sistemi değildir. Kamu kurumlarımızın da tamamı saygındır. Münferit hatalar olabilir ama böyle bir şey söz konusu değildir. Bizim seçim sistemimizin temelini oluşturan ve dünya çapında demokratik noktaya getiren en önemli husus, sandıkların kamu kurumlarına teslim edilmemesidir. Bizatihi, en önemli sivil toplum örgütleri olan siyasi partilerin kendisine emanet edilmiştir sandıklar. Bu açıdan da son derece önemlidir diyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum,

BAŞKAN – Sayın Adem Yeşildal'a teşekkür ediyoruz.

Sayın Köse, buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Şimdi, az evvel okuduğum makaledeki savunulan fikirler, söylenen sözler, açıklamalar için "Tufan Köse'nin söyledikleri çürümüştür, çökmüştür." demeye, hukuk normları arasındaki üstünlüğü, çelişkiyi, çelişki hâlinde hangi hukuk maddesinin uygulanacağını öğrenen hukuk fakültesinin 1'inci sınıf öğrencisi bile vallahi güler; samimiyetle söylüyorum, güler. İşte, madde 2010'da değişmiş ve söylenmiş, öncesinde de vardır.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sizin düşüncenize dair ben söyledim.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, bir saniye... Ben düşüncemi "2010'da değişen..." diye okudum. Yani değişen maddeyi söylemeyecek miyiz?

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – "Önceki kararlar geçersizdir." dediniz ya, ben makaleye dair değil, beyanınıza dair söyledim.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, bakın, onu da söyleyeceğim. Uğur Bey onu söyledi. YSK'nin temsilcisi burada, ona cevap vermedi ama... Bakın, dediği şu: Yüksek Seçim Kurulunun aldığı bir genel düzenleme yok. Yüksek Seçim Kurulu silsile yoluyla gelen kararlarda... Ha, öyle bir karar

veriyorsa bile buna hukuken doğru demek zaten mümkün değil. Biz burada hukukçuyuz diye hukuku tartışıyoruz. Hukuku tartışmış makalede; üstün normu, özel normu, Anayasa'yı, çelişkiyi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ek protokol 3'üncü maddeyi falan, bunları tartışmış bir hukukçu ve sonuçta bir şeye bağlamış, "18 Nisanda gerekçesi açıklanan YSK'nin kararında hukuka uyarlılık yoktur." demiş. Kanun maddesi çok açık hakikaten Sayın Parsak. "Geçerli Olmayan Oy Pusulaları" Madde 101: "Sandık kurulunca verilen ve o seçim için düzenlenmiş biçim ve renkte olmayan..." Bir.

İki: "Arkasında 'Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu' filigranı bulunmayan..." Bakın, kanun filigranı biliyor yani.

Üç: "Arkasında sandık kurulu mührü bulunmayan..." Devam etmiş, gitmiş ve aynı maddenin altında da "Ancak aşağıdaki hâllerde oy pusulalarını geçersiz kılmaz." demiş, yazmış bir şeyler: "Zarfların açılması veya oyların okunması sırasında yırtılması" vesaire vesaire ve YSK'ye inisiyatif tanımış, takdir yetkisi tanımış, demiş ki: "Muhtarlık seçimlerinde bu maddede belirtilen geçersizlik sebeplerinin dışında oy pusulalarının hangi sebeplerle geçersiz sayılacağı Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir." Yani dememiş ki "seçimlerde, referandumda, yerel seçimlerde" diye, sadece muhtarlık seçimleri için vermiş YSK'ye bu takdir yetkisini. Yani "çürüdü" demek, bilmiyorum, bana göre pek hoş değil, çürüyen falan bir şey yok yani. Bir hukuki tartışma ama bize göre bu hukuki tartışma, işin doğrusu, YSK işi biraz dolandırmış ve üstün norm, gerçek norm, konuya bire bir uyan ve konuyu düzenleyen açık bir hüküm varken Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi falan dolandırmış ve bir karar vermiş; neyse.

Sonuç da şudur: Yüksek Seçim Kurulunun geçmişten verdiği ve hukuken doğru olmayan o kararları bir düzenleyici işlem niteliğinde ve tüm Türkiye'yi ilgilendiren kararlar değildir. Keşke, Sayın Uğur Bayraktutan'ın sorusuna sayın YSK temsilcisi cevap verebilseydi, "Hangi seçimlerde uygulandı, hangi sandıklarda böyle bir genel düzenleme var?" diye sordu. Vermedi, yok çünkü aslında, öyle bir şey de yok, öyle bir karar da yok.

Şeye gelince, çok kısa ona da cevap vereyim: Şimdi, arkadaşlar, seçim güvenliği çok önemli. Bakın, bugün seçim güvenliği için zannedersem Cumhuriyet Halk Partisinin temsilcileri hem Adalet ve Kalkınma Partisine hem Milliyetçi Hareket Partisine ve diğer partilere de... Zannedersem Milliyetçi Hareket Partisi kabul etmedi. Yani, bu oyalama falan değil, güvenli olmayan bir seçimin sonuçları da güvenli olmaz ve sonuçları güvenli olmayan bir seçim de milletin iradesini yansıtmış olmaz. Yani bu kadar kuralı niye koyuyor bu insanlar? Yani seçim güvenliği olmayan seçim millet iradesini yansıtır mı sandığa? O yüzden konuyor. O anlamda, hani bizim elbette ki demokratik olgunluğumuzdan, demokrasiye sahipliğimizden falan asla kuşkunuz olmasın.

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Genelleştirdiniz, ben o spesifik konu hakkında sormuştum.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Teşekkür ediyorum yani.

Yani benim söyleyeceğim bu. Yani seçim güvenliği seçmenin iradesinin sandığa yansması bakımından çok önemli ve güvensiz yapılan seçim seçmen iradesini yansıtmaz.

Şimdi, şeye de kısa bir cevap vermek istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tabii, bizim aklımızda hiç hile olmadığı için... Sizin de aklınızda hiç hile yok, tabii "Seçim hilesi yapalım." falan diyen kimse yok burada yani ben "Hile var." da demiyorum seçimlerde. Yani "Bir hukuk kuralı, uygulansın." diyoruz, burası muz cumhuriyeti değil, hukuk devleti ki; bin yıllık devlet geleneği var, belki iki bin yıllık yani bu devlette hukuk kuralları uygulanmalı; bunu söylüyoruz, "Bir kural var uygulanmamış." diyoruz, illa "Hile yapıldı." falan da demiyoruz. Ama hile yapmak isteyenler, seçimin güvenilirliğini sarsmak isteyenler ya da bir siyasi hareketi, partiyi

manipüle etmek, yükseltme ya da düşürmek isteyenler bu işe kafayı yorarlarsa -ki geçmişte FETÖ'cü terör örgütünün matbaası da varmış bu filigranlı şeyleri basmak için- yani basar 1 milyon, 2 milyon... Ki öyle söyleniyor; 2,5 milyon mühürsüz oyun olduğu söyleniyor, bilemem ben bunu, YSK bilir ne kadar olduğunu saydırlarsa eğer. O anlamda biz kurallarımızı tam uygulayalım, eğer uygulamayacaksak da elimizde yetkimiz var, kaldıralım bu kuralı "Mühürsüz oy -ki bugün zaten onu yapıyoruz- pusulaları geçerlidir." diyelim, bitsin bu tartışma.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz Sayın Köse.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Kısa bir açıklama için bir söz alabilir miyim Sayın Başkan?

BAŞKAN – Müsaade ederseniz Sayın Bayraktutan'ın da beyanlarını alalım ondan sonra Sayın Parsak.

Buyurun Sayın Bayraktutan.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Tamam, benim ki de kısa yani arkadaşlar sabırsız davranıyorlar, onları anlıyorum.

Öncelikle yeni bir satışmaya yol açmaması için Sayın Parsak'ın dediklerini kabul etmediğimi ifade etmek istiyorum. Onun tarzıyla aynı şekilde zapta geçsin; o öyle deyince satışma olmuyor, önce ona söyleyeyim.

Bir de sevgili Adem kardeşim söyledi –tutanağa geçmesi açısından söylüyorum- sandıklar açılmadan önce bu şekilde bir bilgi verilmiş. Bende ki bilgi saat 16.10'da Recep Özel, YSK temsilciniz, dilekçe veriyor saat 16.10'da. 16.10, biliyorsunuz, doğu ve benim bölgem için de sandıkların açıldığı saat. Mesela benim Artvin'de saat 16.00'da açılıyor. YSK onlara cevap vermesin, tabii onlar bürokrattır. 16.10'da veriyor dilekçeyi Recep Özel. Sevgili Adem onu bir öğrenirse daha şey olur diye düşünüyorum. Sonra da oradaki tablo bu.

Şimdi, Sayın Eseyan da bir şey söylemişti. Tabii, benim de Eseyan'ı incitmek asla aklımın ucundan geçmez. Tabii, burada hukukçular da var, çok değerli hukukçular da var. Şimdi, Sevgili Eseyan, buradaki sıkıntı şu: Ben hukukçu olmasam, sizinle kahvede otursam dediğinize hak verirdim; haklısınız, nasıl böyle bir şey olabilir derdim ama ben hukukçuyum sonuç olarak. 101'inci madde Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmedikten sonra... 101'inci madde orada cenaze gibi duruyor. Doğru, yanlış; yanlış olabilir, o, kanun maddesi; hukuka uygun olur, olmaz; onları tartışmayız yani yanlış da olabilir, ben ona bir şey demiyorum.

BAŞKAN – Cenazeyi kaldıralım diyorlar işte Sayın Bayraktutan.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Bakın, ben yirmi beş yıl avukatlık yaptım, bana sorarlardı "Dava ne olur?" diye, derdim ki: Kaybetmezsem kesin kazanırım Kaybetmezsem kesin kazanırdım bütün davaları. Şimdi, 101'inci madde orada duruyor. 101'inci madde orada duruyorken dediğinizi kenara koyuyorum yani size olan saygımdan dolayı dediğiniz farklı bir olay...

MARKAR ESEYAN (İstanbul) – Bu uygulamayla bunu düzeltelim diyoruz işte.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Ama işte 16 Nisandaki uygulama, madde orada duruyorken... Ona yapacak bir şey yok, ben hukukçuyum. Şimdi, kanun benim hoşuma gitmeyebilir, kanun uygun olmayabilir ama ben hukukçuyum, o kanuna uymak zorundayım. Şimdi burası Patagonya değil ki. Burada Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk fakültesinde okudum, bu ülkenin hukukçusuyum. Ben

şimdi “Hayır, bu böyle değil, bu genelgeyle değiştirilsin.” dedim mi olmuyor. Hani, bunu uzatmak falan için demiyorum, bir hukuk terminolojisi tartışmasına girildi onun için diyorum. Sayın Parsak inşallah bize sataşmaz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Bayraktutan.

Evet, Sayın Adıyaman’a söz vereceğim.

Buyurun Sayın Adıyaman.

MEHMET EMİN ADIYAMAN (İğdır) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aslında ben söz almayacaktım ama Sayın Eseyan ismimizi de parti olarak zikredince...

Şimdi, bakın, burada biz düzenlemeleri konuşurken tabii ki soyut ve herkes için geçerli olan hususlar üzerinde yorumlar yapıyoruz. Burada aslında zarf meselesi ve sandık kurulunun mühüründe, zarfta ve oy pusulalarındaki mühüründe aslında geçmiş kanun koyucunun bir amacı var, bir kastı var. Durup dururken niye mühür olsun demiş? Şimdi, burada birtakım menfaatler çatışması var, doğru. Mesela nedir? Evet, ifade edildiği gibi, herhangi bir sandıkta sehven mühür vurulmamış olabilir ve o sandıkta mühürsüz oylar, zarflar kullanılır. Bunlar istisna ama şu anda getirilen kural genel bir kural, tüm sandıklar için geçerli oluyor, bir.

İkincisi, burada çatışan menfaat şu: İstisnai olarak belli sandıklarda veya belli sayıda zarfta halkın yansımayacak iradesindeki menfaat ile o bizim bahsettiğimiz YSK’dan başlayarak silsileyle gelen, kontrolle gelen mühürlü zarflardaki denetim, seçim güvenliği arasındaki menfaat çatışması; hangisini önceleyeceğiz? Birinde, şu andaki düzenlemede ne yapmış olacağız? YSK’nin filigranlı zarfından başlayarak il seçim kurulu ve ilçe seçim kurullarının mühürleri var. Bu yetiyor mu? Pratikte yetmiyor. Neden yetmiyor? Şimdi, bütün bu saydığımız silsile yani o zarflar sandık kurulunun önüne gelinceye kadar bir şeyden geçiyor ama asıl hâkim kim, seçimi icra eden kim; denetleyen, gözetleyen, pratiğe geçiren kim? Sandık kurulu. Dolayısıyla, sandık kurulu kendisine sayılı miktarda gelen zarf ve mühürü denetliyor, kontrol ediyor, kontrolünün altında. Onun kontrolünün dışında bir iradenin, sahte bir iradenin, sahte bir oyun, zarfın kullanılma şansı yoktur. Şimdi, biz bunu kaldırdığımız zaman bu silsilede, zincirin herhangi bir halkasında sahtecilik devreye girebilir hele ki günümüzün teknolojisinde. Zor mudur filigranlı şey bastırmak, imkânsız mıdır? Sahte mühür üretmek imkânsız mıdır? Şimdi, aradaki menfaat ilişkisini bu manada değerlendirdiğimizde eğer amaç güvenli ve adil bir seçim ise o zaman bizatihi icra eden sandık kurulunun denetimini hâkim kılmamız lazım ki geçmiş kanun koyucunun amacı da budur.

Sorduğunuz ikinci bir soru yine YSK’nin kararlarına ilişkindir. YSK’nin referanduma kadar istikrarlı bir kararı yoktur. Detaylarını arkadaşlar tartıştı, ben girmeyeceğim ona ama şu hakikati hepimiz gördük: Türkiye’de seçim saati Türkiye’nin doğusunda örneğin akşam dörtte biter, sandık kapanır ama batıda hâlâ oylar devam eder, bir saat fark var; tüm seçimlerde böyle. Dolayısıyla, sandıklar akşam saat 16.00’da açıldıktan sonra YSK’nin o kararının resmî olarak açıklanmasına kadar yaklaşık otuz beş-kırk dakika bir süre geçti. Ve ben bölgedeydim, o karar açıklandınca yani ”Mühürsüz zarflar vesaire geçerlidir.” kararı açıklandığı zaman sandıkların yüzde 70’i sayılmıştı, yüzde 80’i sayılmıştı. Şimdi burada, sanki hiçbir sandık açılmamış gibi henüz sandıklar kapalı, henüz işte oylama devam ediyor, bir karar verilmiş gibi bir şey yaratılıyor. Bu doğru değil, hepimiz tanık olduk. Doğudaki tüm illerde oyların yüzde 70’e yakını sayılmıştı, belki uzak köylerden henüz sonuçlar gelmemişti, böyle bir durum vardı. Herkes sayıyor, bekliyor seçim sonuçlarını ve bu karar açıklandı.

Şimdi, dolayısıyla, kanun koyucu bir irade koyacak, farklı bir şey ama tespitleri de doğru koymak lazım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz Sayın Adıyaman.

Söz sırası Sayın Parsak'ta.

Buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

İnanın polemîği sürdürerek kıymetli zamanlarınızı fazla almak gibi bir niyetim yok, sadece Sayın Köse'nin söylediğinden hareketle birkaç cümle edeceğim. Hani toplantımızın çok uzamasını da düşünmüyorum, öyle de arzulamıyorum.

Evet, kadın milletvekillerimiz yok ama kadın gazetecilerimiz var, çalışanlarımız var. Dolayısıyla, onların da bu vesileyle Kadınlar Günü'nü kutluyorum.

Polemîği uzatmak adına değil ama bir cümleyle, kayıta olsun, zaten tutanakta da var netice itibarıyla... Sayın Köse, benimsediği içindir olsa gerek bir değerlendirme okudu ve bu değerlendirmeyi okurken arada dedi ki: “Bu yöndeki kanun, 2010'da değişmiş, dolayısıyla 2010'dan önceki kararların bir kıymeti kalmamıştır.” Ben de bu iddiayı çürüttüm, yoksa orada YSK'nin de kararını okudunuz, bilimsel birtakım mülahazalar da –katılırsınız, katılmayız- okudunuz ama ben bu bağlamdaki fikrinizi, düşüncenizi çürüttüğümü ifade ettim; kayıta da var, onu bir netleştirmiş olalım.

Kaldı ki zaten demin de ifade ettiğim gibi, benim daha önce burada kayıtlara geçirdiğim, YSK'nin tarih, sayıları bulunan kararlarında da aslolan –biraz önce Sayın Eseyan'ın da aslında vurguladığı gibi- herhangi bir usulü eksiklik varsa yani sandıkta sandık kurulunun bir ihmali söz konusuysa burada o sandıkta oy kullanan seçmenin iradesi sandığa yansısın mı yansımasın mı? İşin özü bundan ibarettir ve YSK'nin müstakar içtihadı, bizce de isabetli bir şekilde, bunların sandığa yansıması doğrultusundadır. Ve demin de ifade ettiğim gibi, gene 2010'dan sonra da en son 7 Haziran seçimlerinde de işte referanduma ilişkin 2016 Nisanında da hep tartıştığımız şeyi bakın, yeniden ifade ediyorum: Mühürsüz değil; filigranı var hem pusulada hem zarfta Yüksek Seçim Kurulunun amblemi var, ilçe seçim kurulunun mührü var –burada kayıta yeniden olsun- sadece sandık kurulunun mührü eksik. İhmalen eksik, kasten eksik vesaire ve buna dair de içtihadı net; o doğrultuda da bize göre isabetli bir şekilde, o seçmenin, milletimizin o ferdinin iradesi yansısın diye bir karar vermiş. Bu bundan ibaret.

Gelelim, gene Sayın Köse ifade ettiği için, oyalama diye bugünkü bir polemîğe istinaden bir iki cümle etmek durumundayım. Şimdi, biz bu tartışmaları aylardır sürdürüyoruz. Gene epey uzun sayılabilecek bir süre önce kanun teklifimizi yasal olarak verdik. Arkasından, Meclis Başkanlığımız tarafından Komisyonumuza havale edildi ve geçtiğimiz haftadan bu yana da 11 gündür bu çalışmaları yürütüyoruz ve en nihayetinde bugün Cumhuriyet Halk Partisi tarafından o yönüyle bir görüşme girişiminde bulunuldu. Ben genişletmek istemiyorum, sadece hatırlatacağım: Grup Başkan Vekiliniz Sayın Özel tarafından bir değerlendirme yapıldı bu yönde, bunlar kayıtlarda var. Buna istinaden de bizim Grup Başkan Vekilimiz Sayın Akçay, partimizin tutumuna ilişkin bir değerlendirmeyi paylaştı. Dolayısıyla, burada o polemîği de yeniden sürdürmenin gereği yok ama bize göre de netice itibarıyla oyalamadır. Şu yüzden: Biz şimdi geçen hafta esasen bu çalışmaların neredeyse sonuna gelmiştik ama denildi ki: “Bu yönde bir çalışma yürüteceğiz ve ona istinaden fikirlerimizi, düşüncelerimizi, önerilerimizi sunacağız.”

Bakın, Anayasa'mızın, İç Tüzük'ümüzün ve yasalarımızın hükmü açık, yani partilerin böyle işin sonuna gelmişken, her şey tamamlanmak üzereyken bir diğerine bir belge sunması, bir görüş sunması, evet, bir yoldur ama bize göre doğru olanı, bunlara dair burada bu çalışma yürütülüyorken Komisyona oradaki görüşler doğrultusunda önerge sunmaktır. Bu da yapılmamıştır, yapılmamıştır derken onu da yeniden ifade edelim. Bakın, son maddeye geldik; bu madde dâhil hemen hemen tamamında hem CHP'nin hem HDP'nin çıkarma önergesi olarak ifade ettiğimiz mahiyetteki önergesi var. Ben daha önce de birkaç defa izah ettim. Böyle üstünde çok tartışma olmayacak bir sürü maddeyi de burada müzakere ettik, hatta benimsediğinizi de ifade ettiniz. Konuşmalar esnasında dediniz ki: “Şöyle olsaydı daha iyi olurdu.” Ama o “Şöyle olsaydı daha iyi olurdu.” yönünde bir önerge sunulmadı, ondandır bu söylenenler.

Ben daha da sürdürmemiş olayım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Parsak.

Sayın Yusuf Başer, buyurun.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sayın Başkan, değerli üyeler; aslında on bir gündür burada söylenmedik söz kalmadı. Ancak ben bir kez daha bir hususun özellikle altını çizmek istiyorum. Bizim, Milliyetçi Hareket Partisiyle beraber kanun teklifinde bulunduğumuz ve şu an görüşmekte olduğumuz kanun teklifiyle, mühürsüz oyu kaldırmıyoruz. Bir defa onu kesinlikle kabul etmek durumundayız. Çünkü, daha önce söylendi, yine bir kez daha söylüyorum: Getirilmek istenen şey –biraz önce Markar Bey'in de belirtmiş olduğu gibi- seçmen iradesine saygı duymaktır. Getirilen şey oy zarfı ve o pusulasında Yüksek Seçim Kurulu amblemi, filigranı olan ancak her nasılsa sandık kurulunda başkan, yardımcı ve siyasi partilerin de temsilcisinin bulunduğu bir sandık kurulunda, o sandık kurulundaki üyelerin veya başkanın ihmali sebebiyle mühür vurulmayan ama esas itibarıyla seçmenin iradesini kullandığı, kabine girmek suretiyle oyunu kullandığı, sandığa atmış olduğu bu oy pusulasını geçerli hâle getirmektir.

Dolayısıyla, bizim getirmek istediğimiz şey burada seçmen iradesine saygı duymaktır; demokrasinin gereği de budur, insan hak ve hürriyetlerinin gereği de budur. Eğer siz bunu kabul ediyorsanız dolayısıyla burada seçmen iradesine saygı duymak durumundayız. Çünkü “Ben vatandaş olarak gereğini yerine getirmişim. Kardeşim orada sandık kurulu başkanı, yardımcısı, 5-6 siyasi partinin de temsilcisi var, her nasılsa vurulmamışsa...” Ama buradaki temel kuralımız ney? Filigranı olacak Yüksek Seçim Kurulunun, mührü olacak zarfında, pusulasında... Kardeşim her şeyi geçerli hâle getirilmiş bunun. Ama oradaki bir kişinin hatası yüzünden başka bir kişinin kendi ülkesi için oy kullanması noktasında oyunu geçersiz kılmak, o insana saygısızlıktır diye düşünüyorum.

Kaldı ki değerli arkadaşlar, her siyasi partinin sandık kurulunda temsilcisi var mı? İtiraz etme hakkı var mı? Var. İlçe seçim kurulunda temsilcisi var mı? Var. Kararlara imza atıyor mu? Atıyor. İl seçim kurulunda temsilcisi var mı her siyasi partinin? Var. Yüksek Seçim Kurulunda da temsilcisi var. Dolayısıyla, yapılan bu işler... Gerçekten seçimlerin tarafsızlığı noktasında, düzeni noktasında, intizamı noktasında belki de dünyada en iyi sistemi işleten bir sistemimiz var. Dolayısıyla, getirmek istediğimiz şey, burada seçmen iradesine saygı göstermektir ve gereğini yerine getirmektir diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Başer, teşekkür ederim.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Tek bir soru soracağım Başkanım, kim isterse cevap verebilir.

BAŞKAN – Buyurun Sayın Köse.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Şimdi, çok güzel konuşuyorsunuz yani herkes aslında kendi cephesinden baktığında mantıklı ama hukuk devleti cephesinden baktığımızda doğrusu bizim söylediğimiz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Benim irademi yok sayıyorsun, kendi halkının iradesini yok sayıyorsun. Bu, hukuk devletinin de gereği değil mi?

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim ben böyle söylüyorum, siz de öyle söyleyin. Çok güzel, tamam. (Gülüşmeler)

Hemen söyleyeyim de yine gülmeye devam edin siz, gayet güzel gülüyorsunuz.

Şimdi, bir kere o seçim kurulu filigranını filan herkes biliyor, kanunda yazılı seçim kurulu filigranı yani kimsenin bilmediği bir şey değil. Yarın şöyle bir şey olsa... Onu da -aklınızda olsun aslında- burada değiştirin yani bence, gelmişken, hazır eliniz değmişken. İlk soru şu bence, ilk soruyu sorayım: Niye o zaman bu değişikliği yapıyoruz? Madem YSK bu işleri kanuna dayalı olarak, anasının ak sütü gibi helal, Türkiye Cumhuriyeti'nin meri kanunlarına uygun yapıyor zaten, niye bu kanun maddesini koyuyoruz? Birincisi bu, ilk sorum buydu.

İkinci sorum da şu; bunu da tavsiye olarak söylüyorum, hemen bence ekleyebilirsiniz: Yarın ola ki ilçe seçim kurulunun mührünü taşımayan pusulalar ve zarflar ortaya çıktı ve o gün de Recep Özel değil de geçen dönemki milletvekillerinden birisi, YSK'deki bir partinin temsilcisi gitti oraya “Ya böyle böyle şikâyetler geliyor.” dedi ve YSK çıktığı gibi toplandı, “Bir sürü seçmen iradesi sandığa yansımıyor, yansısın. Sandık kurulunun ihmali, milletin vatandaşlık görevini yerine getiren seçmenin iradesini sandığa yansıtmasına engel olmasın.” filan gibi bin türlü gerekçeyle onu da geçerli saydı. Ne yapacağız? Bence bunu da değiştirelim, YSK tam yetkili olsun. Hangi oy pusulası geçerliyse hatta muhtarlıkta olan gibi olsun, devam etsin diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz teşekkür ederiz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Şimdi, Sayın Köse, ardından hepimizin güldüğü çerçevede, hani herkes düşündüğünde haklı olabilir ama “Bize göre biz haklıyız.” dedi. Şimdi, gene o sıkça müracaat ettiğim CHP'nin 2015'teki dilekçesinde... Ben o kısmını okumamıştım ama madem öyle o kısmını da okuyayım çünkü orada ayrı bir mülâhaza da var.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, ondan okursak... Bakın, geçmişte okursak...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hayır, hayır, Anayasa hükmü yazıyor. Ben Anayasa'yı açıp oradan da okuyabilirim de özellikle dilekçeden okuyorum.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Efendim, nereden okursanız okuyun. Biz burada hukuku tartışıyoruz.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yani şimdi açarım, Anayasa'dan da okurum. Ben bir hukuki değerlendirme yapacağım. Bakın, Sayın Köse, Anayasa'nın “Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları” Madde 67: “Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.” Bu dilekçede çok haklı olarak yani siz... “Evet, kanunda böyle bir düzenleme var ama Anayasa'nın 67'nci maddesinde de seçme hakkı düzenleniyor. Dolayısıyla seçme hakkı doğrultusunda Anayasa'nın bu 67'nci maddesi ihlal edilmesin, önceki verdiğiniz kararlar doğrultusunda sandık kurulunun ihmaldinden dolayı siyasi irademizin sandığa yansımaları engellenmesin.” mülâhazasıyla bu dilekçe yazılmış ama Anayasa hükmü okuyorum nihayetinde. Dolayısıyla hani kanunda böyle bir tartışma olmakla birlikte onun daha üst normu, hatta en üst norm durumundaki Anayasa'nın 67'nci maddesindeki seçme hakkı da bunu gerektiriyor.

Ben sadece bu kadarını söyleyeceğim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz Sayın Parsak.

Evet, madde üzerinde müzakereler tamamlanmıştır.

Herhangi bir önerge yoktur.

25’nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

26’ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 26.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN – 26’nci madde üzerinde söz isteyen?

TUFAN KÖSE (Çorum) – Çok kısa genel bir değerlendirme yapıp bitireceğim Sayın Başkanım.

Şimdi, yani neresinden konuşsak? Hep konuştuğumuz şeyler olacağı için, burada Anayasa Komisyonu üyeleri için belki tekrar olacak ama yine de Sayın Bayraktutan’ın dediği gibi tutanaklara yansısın.

Mesela, kendi döneminizde değişen bir kanunla siyasi partilerin önerileriyle seçim kurulu başkanları tayin ediliyordu, onu kaldırıyoruz. İyi yönleri vardı, kötü yönleri vardı. Niye kaldırıyoruz? Kaldırma gerekçemiz “Daha liyakatli, bu işi bilen insanlardan oluşsun, kamu kurumlarında çalışanlardan oluşsun.” mantığıyla yapıyoruz. Bir taraftan iyisini yapıyoruz yani kendi düşüncenize göre ama öbür taraftan onlara da güvenmiyoruz ve diyelim seçim düzeninin, o sandık kurulunda, sandık çevresinde bozulması hâlinde herhangi sıradan bir vatandaşın da -ki manipüle edebilir, kasıtlı yapabilir, deli olabilir- kolluk güçlerine ihbarıyla, kolluk güçlerine sandık çevresinde önlem almasına izin veriyoruz. Yani hani bu ne perhiz bu ne lahana turşusu?

Yine, aynı şekilde, işte mühürsüz oyla ilgili bir düzenleme yapıyoruz, hâlbuki liyakatli birini sandık kurulu başkanı yapıyoruz, işin doğrusu mühürletmek için yapıyoruz bunu da yani işini düzgün yapsın diye ama mühürsüz oy pusulalarını geçerli hâle getiriyoruz.

“Aynı mahallede kalmak şartıyla.” diyoruz, aynı binadaki seçmenlere başka bir yerlerde oy kullandırabiliyoruz. Hiçbir mantığı, gerekçesi yok; denetlemeyi ortadan kaldırıyor. Bir de “aynı mahalle” derken sanki mahalle dediğimiz köydeki 200 kişilik ya da 30 haneli filan mahalle. Ya konuşmamda da söylemişim, 100 bin nüfuslu mahalleler var bu ülkede, her kentte var. Yani başından sonu 20-25 kilometre olan mahalleler var bu ülkede. Yani bu denetlemeye engel olan bir durum.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, başkanlık sistemi, “Cumhurbaşkanlık sistemi” diyorsunuz, ismi her ne olursa olsun, iktidarın Parlamentodan çıkmayacağı bir seçim sistemine geldik biz. Adına ne dersiniz deyin, onun tartışmasını da yapmak istemiyorum. Yani iktidar artık Parlamentodan çıkmayacak. Parlamentodan çıkmayan iktidarın ismine siz ne dersiniz deyin bu iktidar o yönetimde istikrarı sağlamış demektir yani parlamenter demokrasinin kurumlarıyla iktidarın Parlamentodan çıkmadığı -adı her ne ise- bu sistemde kullanmanız bir kere evrensel hukuk ilkelerine aykırı.

Baraj: “Sıfır baraj.” diyordu, Sayın Başkan da burada olsaydı “Baraj sembolik olacak.” diyordu. Bakın, bugün bu inkâr ediliyor bence, belki sözde inkâr etmiyor ama yani bu sistemde barajın olması kabul edilebilir bir durum değil. Kaldı ki yüzde 10 barajı çok yüksek bir baraj. Hani diyoruz ya kendi lehimize 1 milletvekilini fazla almak için ne düzenleme yapılması gerekiyorsa yapmışsınız.

Şimdi, işte, bu başkanlık sisteminin yani Parlamentodan iktidarın çıkmadığı sistemin en iyi uygulandığı yer Amerika. Şimdi, Amerika’da dört yılda bir başkanlık seçimi yapılıyor ama iki yıl sonra, işte, Senatosu, Temsilciler Meclisi yenileniyor. Yani başkanın seçildiği seçim ile Parlamantonun seçildiği seçim aynı tarihlerde olmuyor. Bunu Anayasa değiştirken söylemiştik, o geçti 16 Nisan

referandumunda. Peki, hangi akla hizmettir, hangi gelişmiş demokraside vardır milletvekillerinin oy pusulası ile Cumhurbaşkanının ya da başkanının seçildiği oy pusulasını aynı zarfa koymak? Yani bunları izah ediyorsunuz da aslında bizim de bunlara gülmemiz lazım, izahlarınıza. Yani çok, hatta kahkahayla gülmemiz lazım ama ağlanacak halimize güleriz diye gülmüyoruz biz, siz gülmeye devam edin. Şimdi, böyle bir şeyin kabul edilmesi mümkün değil.

Şimdi, yine parlamenter demokrasinin kavramlarıyla başkanlık sistemini açıklamaya çalışıyorsunuz. Koalisyon yok. Ya “koalisyon”u teknik terim olarak değerlendirdiğinizde seçimlerin sonucuna da etki eden iş birlikleri. Biz bilmiyoruz. Eğer iş birliği yapacak partiler seçimlerin sonucunda da bakanlık, işte, müsteşarlık pazarlığı filan yapıyorlarsa bunun adı “koalisyon”dur kardeşim. Üstelik de parlamenter demokrasilerde açık olan, şeffaf olan koalisyon görüşmeleri, protokole yansıyan koalisyon görüşmelerine burada ihtiyaç da yok. Onun için bizim arkadaşlarımız buna “Kirli bir ittifak.” diyorlar. Kanunda da öyle diyorlar, öyle söylemişler. Yani gizlisi saklısı olan bir şey...

Şimdi arkadaşlar “Herkes cevap verildi.” dedi az evvel Sayın Başkan, Mustafa Şentop’u söylüyorum. Net olarak hiçbir cevabınız, ortalama düşünen, Türk milleti, Anadolu coğrafyasında yaşayan 80 milyon insan, bin yıllık devlet geleneğine sahip olduğunu bilen, iki bin yıllık tarihi olduğunu bilen hiçbir insan verdiğiniz hiçbir cevaba ikna olmadı, ikna da olmayacaklar. Sonucu ülkemizin geleceğine iyilik getirmeyecek, aydınlık gelecek beklentilerine iyilik getirmeyecek bu kanunun geri çekilmesini istiyoruz. Tamamına da olumsuz oy vereceğimizi söylüyoruz.

Son söz... Yine, bu kanun, oy artırmadan milletvekili sayısını artırma, bir kısım partiler için belki baraj açma, bir kısım partiler için de Cumhurbaşkanı adaylarını seçtirme ittifakıdır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Bayraktutan, buyurun.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Başkanım, ben de bir saatlik konuşma yapıp bitireceğim ondan sonra.

BAŞKAN – Sıkıntı yok, biz dinleriz, problem değil.

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; biz de daha önceden alt komisyonda muhalefet şerhlerimizi ayrıntılı olarak belirttik. Buradaki çalışmalar süresince de madde madde birçok defalar çekincelerimizi söyledik; kaygı duyduğumuz maddelerle alakalı düzenlemelerin getirebileceği subjektif hükümlerin seçim yasasına ilişkin bu düzenlemeyi nereye getireceği, aslında beklentimizin ve olması gerekenin bu yasanın, seçim yasasının bütün siyasi partilerin ortak konsensüsüyle çıkmasıyla alakalı bir tespiti ama ne yazık ki böyle bir tablo olmadı.

Bugün siyasi partilerle, grup başkan vekilimizin yaptığı görüşmeye, Sayın Parsak “bir oyalama” dedi, bunu kabul etmiyoruz. Komisyon görüşmeleri ilk başladığı andan itibaren bu şekilde daha önceden de girişimlerimiz oldu ama ne yazık ki kayıtsız kalındı. Muhtemelen biraz sonra bu yasa geçecek. Biz gene inandıklarımızı, bu konuda gördüğümüz eksiklikleri yasa Genel Kurula indiği zaman aynı şekilde savunmaya devam edeceğiz. Temennimiz odur ki yasayı getirenler bu yanlışlarından dönerler ve Komisyonda yapamadığımızı, alt komisyonda yapamadığımızı inşallah Genel Kurulda gerçekleştiririz, kaygı duyduğumuz maddelerde eksikler konusu giderilir; ülkenin özlediği, hiçbir kaygı duyulmayan, seçim güvenliği ve seçimde adaletin gerçekleşeceği bir yasayı yaparız. Onu hep beraber Genel Kuruldaki tartışmalarda, konuşmalarda ileri süreceğiz.

Ben sözlerimi daha fazla uzatmıyorum. Daha önceki beyanlarımız doğrultusunda, çalışmalara katılan bütün arkadaşlara saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Bayraktutan.

Sayın Mehmet Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de artık son madde olması itibarıyla, böyle çok uzatmadan, birkaç cümleyle genel bir değerlendirme yapıp sözlerimi noktalamak istiyorum.

On bir gündür bu çalışmaları yürütüyoruz ve bu esnada Anayasa’ya aykırılık başta olmak üzere, pek çok haksız, mesnetsiz iddialarda, beyanlarda bulunuldu ve biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak ilgili maddelerinde, geneli üzerindeki görüşmede de gereken her bölümünde buna dair gerekçelerimizi ve değerlendirmelerimizi paylaştık. Burada tekraren ifade ediyorum, söz konusu haksız ve mesnetsiz beyanların, iddiaların hiçbirini kabul etmiyoruz.

Şimdi, işbu kanun teklifimizle özde iki alt başlık üzerinden bir değişiklik söz konusu; birincisi ittifak, diğeri de seçim güvenliği.

İttifakla alakalı olarak, gene önceki ifadelerimizde de vurguladığımız gibi, hem dünyanın pek çok yerinde, özellikle Avrupa’da hem de ülkemizde buna dair çok uzun, on yıllardır çeşitli tartışmalar yürütülmekte ve yeniden ifade etmekte fayda görüyorum, dünyadaki uygulamalarına, özellikle Avrupa’daki uygulamalarına bakıldığında, biri bir diğerrinin motamot, bire bir aynısı olan hiçbir ittifak modeli yok. Bu tespiti yeniden kayda geçirmekte fayda var. Ülkeler kendi siyasi geçmişleri, tecrübeleri, birikimleri, sosyolojik gerçekleri ve milletlerinin ihtiyaçları doğrultusunda siyasi ittifak düzenlemeleri yapmışlar anayasalarında, yasalarında. Kimisi yasaklamış, kimisi serbest bırakmış, bunlara ilişkin çok çeşitli hükümler var ama nihayetinde, biri diğeriyle bire bir aynı olan hiçbir iki ülke yok. Dolayısıyla biz de Milliyetçi Hareket Partisi ve Adalet ve Kalkınma Partisi olarak özellikle 16 Nisan 2017 tarihinde milletimizin benimsediği Anayasa değişikliğinin bir gereği olarak yani yüce Türk milletinin bir talimatı olarak bu yönüyle, yeni hükümet sistemimize uyum çerçevesinde, zaten 1950’den beri mevzuatımızda bir şekilde var olan ya da sonradan kaldırılan, fiilen de özellikle 1982 Anayasası’nın yürürlüğe girdiği tarihten de itibaren hemen hemen her seçimde çeşitli siyasi partilerin fiilen kanunun arkasını dolanmak suretiyle, hülle yoluyla gerçekleştirdikleri ittifakları hukuki bir çerçevede, yasal zemine kavuşturmak suretiyle ama önceden veya şimdi bazı niyetlerde olduğu gibi gizli, örtülü, kapalı kapılar ardında değil; açık, şeffaf, net ve hatta oy pusulasında da kendisini gösterecek mahiyette ittifak beyannamesinde felsefesini ortaya koyabilecek biçimde siyasi ittifakı yasal zemine kavuşturuyoruz. Ve bu bağlamda, Cumhur İttifakı’na yönelik spesifik bir düzenleme yapmıyoruz yani tüm siyasi partilere yönelik olarak eşit, adil, objektif bir ittifak düzenlemesi getiriyoruz. Ama bu fasılda Cumhur İttifakı’na dair siyasi mülahazalarımızda, genel başkanlarımızdan başlayarak parti sözcülerimiz ve burada Komisyon üyelerimiz de dâhil olmak üzere, yeri geldikçe bu noktadaki değerlendirmelerimizi de paylaştık ve en nihayetinde, bununla ilgili de nihai kararı ilk seçimde olmak üzere milletimizin takdirine bırakıyoruz. Aziz Türk milleti ne yönde bir karar ortaya koyacaksa bu bizim gene başımız gözümüz üstüne olacaktır.

İkinci ana başlık bu kanun teklifimizde: Seçim güvenliği. Seçim güvenliğine yönelik olarak da tecrübelerimizden, Yüksek Seçim Kurulu başta olmak üzere ilgili kurum, kuruluşlarımızın birikimlerinden, güncel ihtiyaçlardan mevcut problemleri çözmeye yönelik ve muhtemel problemleri peşinen bertaraf edebilmeye yönelik ama her hâl ve şartta seçim güvenliğini bugünkünden çok daha iyi bir noktaya getirecek mahiyette de bu kanun değişikliği teklifimizde çeşitli düzenlemeler söz konusu. Bunun da nihai olarak değerlendirilmesi kararı tarih önünde aziz Türk milletine aittir ve aziz Türk milletinin vereceği karar bu yönüyle de bizim başımız gözümüz üstünedir.

Dolayısıyla, bu duygu ve düşüncelerle kanun teklifimizin kabulü yönünde tabii ki oy kullanacağımızı da ifade etmek suretiyle, değişikliklerin şimdiden milletimize hayırlı uğurlu olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum. Bu çalışmalar esnasında emeği geçen Komisyon üyelerimiz, burada kıymetli görüşler serdeden diğer milletvekilleri, burada uzmanlarımız, bizi takip eden basın mensupları da dâhil olmak üzere, kimin emeği varsa bunların tamamına da bu emekleri için teşekkür ediyorum. Hepinize son olarak tekrardan saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Parsak.

Böylelikle 26'ncı madde üzerinde görüşmeleri tamamladık.

Madde üzerinde herhangi bir önerge yok.

26'ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, böylelikle teklifin maddeleri üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi gereğince Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzun temsil edilmesiyle ilgili verilen bir önerge var. Önergeyi okutup oylarınıza sunacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

İç Tüzük'ün 45'inci maddesi uyarınca, görüşülmekte olan (2/2137) esas numaralı 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'yle alakalı komisyon raporunun Genel Kurulda görüşülmesi sırasında Komisyonumuzu temsil etmek üzere;

Adıyaman Milletvekili İbrahim Halil Fırat,

Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Parsak,

Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu,

Hatay Milletvekili Adem Yeşildal,

İstanbul Milletvekili Mustafa Yeneroğlu ve

Şanlıurfa Milletvekili Kemalettin Yılmaztekin'in özel sözcüler olarak seçilmesini arz ve teklif ederim. 8/3/2018

Mustafa Şentop

İstanbul

Komisyon Başkanı

Gerekçe:

Bu önergeyle (2/2137) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Genel Kuruldaki görüşmelerinde adı geçen Komisyonun üyelerinin özel sözcüler olarak temsil edilebilmesi imkânı sağlanmıştır.

BAŞKAN – Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edeler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Teklifin tümünün oylanmasından önce, teklifin yazımı, imla kuralları ve atıfların kontrolü hususunda Komisyon Başkanlığımıza redaksiyon yetkisi verilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edeler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, şimdi de teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Teklifi kabul edeler... Kabul etmeyenler... Teklif oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Muhalefet şerhiyle ilgili süreden önce teşekkür etmek istiyorum; hem Komisyon üyelerimize hem milletvekillerimize, katkı koyan herkese; basın mensuplarımıza, başından beri görüşmelerde bizleri takip eden arkadaşlarımıza, ayrıca Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcımız Talip Bakır’a, Daire Başkanı Tahir Akça’ya, Tetkik Hâkimi İhsan Karataş’a, Abdullah Kamil Sarıyıldız’a, Yüksek Seçim Kurulu Başkanlığından Seçmen Kütüğü Genel Müdür Vekili Ayhan Okurer’e, Strateji Geliştirme Daire Başkanı Harun Özkan’a ve Anayasa Komisyonumuzun yasama uzmanları Haluk Kurnaz ve Emrah Biçer’e huzurlarınızda çok teşekkür ediyorum.

Muhalefet şerhi verilmesi için de yarın, cuma saat on ikiye kadar süre veriyoruz.

Anayasa Komisyonumuzun 24’üncü toplantısını böylelikle kapatıyoruz. Hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyoruz.

Kapanma Saati: 19.10

